

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Odpovědnost podnikatele za škodu
Entrepreneur's Responsibility for Damages

Student: Michaela Sakáčová

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Ing. Josef Šilhán, Ph.D.

Ostrava 2012

„Místosprežně prohlašuji, že jsem celou bakalářsou práci, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu.“

V Ostravě 10. Září 2012

.....
Michaela Sakáčová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mému vedoucímu bakalářské práce JUDr. Ing. Josefovi Šilhánovi, Ph.D., za odbornou pomoc, cenné rady, připomínky a čas, který mi věnoval.

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání bakalářské práce

Student: **Michaela Sakáčová**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208R011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: Odpovědnost podnikatele za škodu
Entrepreneur's Responsibility for Damage

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vymezení pojmu škoda
 3. Vznik odpovědnosti za škodu
 4. Meze odpovědnosti za škodu
 5. Způsob náhrady škody
 6. Nový občanský zákoník
 7. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BEJČEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7400-337-0.
- ČANÍK Petr, Libuše ŘEZBOVÁ a Tomas van ZAVREL. *Metody a nástroje podnikatelské tíky*. 2. přeprac. vyd. Praha: Oeconomia, 2006. 123 s. ISBN 80-2451143-6.
- JOSKOVÁ, Lucie a Pavel PRAVDA. *Obchodní zákoník 2010 – úplné znění s úvodním komentářem*. 7. vyd. Praha: Grada, 2010. 112 s. ISBN 978-80-247-3020-2.
- ŠILHÁN, Josef. *Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 159 s. ISBN 978-80-7400-393-6.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Ing. Josef Šilhán, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 31.08.2012

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Obsah

1. Úvod	3
2. Vymezení pojmu škoda	6
2.1 Škoda	6
2.1.1 Škoda dle občanského zákoníku.....	6
2.1.2 Druhy škody.....	7
3. Vznik odpovědnosti za škodu	13
3.1 Právní úprava odpovědnosti za škodu dle občanského zákoníku	13
3.2. Právní úprava odpovědnosti za škodu dle obchodního zákoníku	18
3.2.1 Předpoklady odpovědnosti za škodu dle obchodního zákoníku	21
4. Meze odpovědnosti za škodu.....	25
4.1 Smluvní limitace	29
4.2 Odpovědnost za náhradu škody v kupní smlouvě a smlouvě o dílo dle občanského a obchodního zákona	31
5. Způsob náhrady škody.....	43
5.1 Náhrada škody.....	43
5.2 Způsob náhrady škody.....	43
5.2.1 Uvedení v předešlý stav.....	44
6. Nový občanský zákoník.....	45
7. Závěr	49
Seznam použité literatury	52
Seznam internetových zdrojů.....	52
Seznam zkratk.....	52
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

1. Úvod

Toto přepracované téma jsem po dohodě s vedoucím JUDr. Ing. Josefem Šilhánem, Ph.D. zúžila a následně rozpracovala jako Odpovědnost podnikatele za škodu.

Odpovědnostní povinnost vzniká jako důsledek, nepříznivý následek – jako nová právní povinnost při porušení primární právní povinnosti. Jedná se tedy o vznik sekundární právní odpovědnostní povinnosti.

Nesplněním primární právní povinnosti dochází ke vzniku následných odpovědnostních závazků, které dělíme na:

- a) Odpovědnost za prodlení (v případě plnění právní povinnosti opožděně)
- b) Odpovědnost za vady (plnění povinnosti nikoliv řádně, co do určitých jakostních vlastností)
- c) Odpovědnost za škodu (neplnění povinností částečně nebo vůbec)

Základní definice podnikatele je blíže uvedená v § 2 odst. 2) ObchZ jako osoba buď zapsána v obchodním rejstříku, nebo osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, případně osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění, podle zvláštního předpisu anebo osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Odpovědnost podnikatele za škodu je upravena jak v obchodním, tak i v občanském zákoníku, ovšem s určitými rozdíly, kterými se budu dále zabývat, a proto je velmi důležité správné určení, kterým z těchto zákonů se bude podnikatel v dané situaci řídit.

Úprava odpovědnosti za škodu podnikatele je převážně upravena v občanském a obchodním zákoně (je např. vedle toho upravena i v zákoníku práce). Mezi občanským a obchodním zákonem platí základní princip subsidiarity, spočívající v tom, že nelze-li odpovědnost podnikatele řešit podle obchodního zákoníku, tak se použije subsidiárně zákoník občanský.

Ze shora uvedených případů je tedy nutné, aby i v případě odpovědnosti podnikatele za škodu, jsme se blíže zabývali odpovědností za škodu upravenou nejen v obchodním, ale i v občanském zákoníku.

Princip odpovědnosti podnikatele za škodu se neustále vyvíjí. Nový občanský zákoník platný od 1.1.2014 mění způsob náhrady škody, kdy uvedením věcí v předešlý stav stanoví

jako výchozí (prvotní) řešení, i když finanční náhrada bude nesporně do budoucna pro poškozené prioritou.

Každý podnikatel má určité práva a povinnosti, které v obchodnězávazkových vztazích musí plnit a v případě porušení těchto povinností si musí být každý vědom jistých následků.

Cílem mé práce je právní rozbor rizikových aspektů případného vzniku a náhrad škod při uzavírání smluv kupních a smluv o dílo z pozice prodávajícího a zhotovitele na straně jedné a kupujícího a objednatele na straně druhé.

Ve své práci se budu zabývat vymezení samotného pojmu škoda dle občanského zákoníku a následně budu rozebírat její druhy.

Poté se budu zabývat odpovědností za škodu a její právní úpravou dle obchodního i občanského zákoníku a předpoklady jejího vzniku.

V další kapitole se budu věnovat problematice mezí odpovědnosti za škodu, smluvním limitacím a odpovědností za náhradu škody v kupní smlouvě a smlouvě o dílo dle občanského i obchodního zákoníku a to z pozice všech účastníků, kteří se na těchto smlouvách mohou podílet.

Následně se budu zabývat náhradou škody a na závěr rozeberu Nový občanský zákoník, který bude účinný od roku 2014.

2. Vymezení pojmu škoda

2.1 Škoda

„Obchodní ani občanský zákoník neobsahují definici pojmu „škoda“, ač s tímto pojmem text zákonů běžně operuje. Legální definice je tak nahrazována doktrinálními vymezeními tohoto pojmu, která mají svůj tradiční římskoprávní základ upevňován již ustálenou judikaturou.“ (Bejček, 2007, str. 104)

„Bez nároků na přesnost se běžně používá pracovní vymezení škody jakožto újmy vyjádřitelné v penězích, k níž došlo v důsledku porušení právní povinnosti, případně právní povinnosti nepůsobit jinému škodu. Ke škodě však může dojít i bez jakéhokoliv porušení práva. V některých případech také právní předpisy hovoří o náhradě škody, aniž předpokládají, že k protiprávnímu jednání vůbec musí dojít. Pak se obvykle hovoří o mimoodpovědnostní náhradě škody.“ (Bejček, 2007, str. 104)

„Pojem „škoda“ a „poškodit“ má v právním jazyce přesně vyjádřený stabilizovaný obsah, který zahrnuje zásahy do původního stavu věci, nikoli však postupnou ztrátu hodnoty věci způsobenou jejím užíváním.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 963/2000, ze dne 25.10.2000)

V ObchZ je např. uvedena škoda na věci, kde škodou na věci ve smyslu tohoto zákona je ztráta, zničení, poškození nebo znehodnocení věci bez ohledu na to, z jakých příčin k nim došlo.

Podle § 380 ObchZ se za škodu považuje též újma, která poškozené straně vznikla tím, že musela vynaložit náklady v důsledku porušení povinnosti druhé strany. (Štenglová, Obchodní zákoník, 13. vydání, str. 1043)

2.1.1 Škoda dle občanského zákoníku

Existence škody je jedním z nezbytných předpokladů vzniku občanskoprávní odpovědnosti za škodu. Škodu ve smyslu ustanovení občanského zákoníku o odpovědnosti za škodu rozumí majetková újma nastalá v majetkové sféře poškozeného, kterou lze vyjádřit v penězích. V občanském právu se lze setkat s různým tříděním škody.

Jde zejména o dělení na:

- Skutečnou škodu

- Ušlý zisk

2.1.2 Druhy škody

Skutečná škoda (*damnum emergens*)

Tento pojem znamená zmenšení, snížení existujícího majetku poškozeného ve srovnání se stavem, jaký zde byl před způsobením škody. (*Šilhán, 2011*)

„Pro stanovení výše škody vzniklé poškozením použité a částečně opotřebované věci není podstatné, zda poškozený věc opravil či nikoliv.“ (*Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2001, sp. zn. 25 Cdo 347/2000*)

Doktrína pak blíže konkretizuje pojem skutečná škoda:

a) **Zničení, ztráta, poškození nebo znehodnocení** věci - k věci musí mít poškozená strana vlastnický nebo jiný legální vztah. Škoda vznikne na rozdíl od nákladů vynaložených v souvislosti s protiprávním jednáním druhé strany již okamžikem zničení, ztráty, poškození nebo znehodnocení věci. (*K této situaci je možné uvést příklad zničení přepravované zásilky. Kdy je odběrateli převáženo objednané zboží, či zásilka, ke škodě dochází okamžikem poškození nebo úplného zničení přepravovaného zboží. Od tohoto okamžiku na straně odběratele dochází ke vzniku škody.*)

b) **Náklady vynaložené poškozenou stranou v důsledku škodné události** – jde například o náklady na opravu, náklady na zaplacení náhrady škody apod. Škoda vznikne až vynaložením těchto nákladů. (*V tomto případě je možno uvést pokračování předchozího příkladu, kdy byla zásilka dovezena v poškozeném stavu a je nutno vynaložit náklady na znovupřivezení zásilky, která bude v pořádku nebo na opravu dané zásilky, přičemž náhradu škody by zde hradil buď odesílatel nebo dopravce podle toho, kdo by škodu zavinil – způsobil ve smyslu ObchZ dle § 622.*)

c) **Marně vynaložené náklady** - jsou náklady, které poškozená strana dříve hradila v zájmu výkonu svých majetkových práv. Tyto náklady se skutečnou škodou stanou až v okamžiku, kdy oprávněná strana ztratí v důsledku protiprávního jednání škůdce možnost svých práv využívat. (*S těmito marně vynaloženými náklady je možno jako příklad spojit náklady na pořízení směnky vůči dlužníkovi – směnečníkovi, kdy dojde v důsledku škodné události k úplnému zničení těchto smének*

a věřiteli vznikne škoda např. i tím, že vynaložil určité finanční náklady na pořízení a vypsání těchto směnek.)

Ztráta majetkových práv – ztráta majetkových práv může být buď částečná nebo úplná nebo také ztráta možnosti v důsledku škodné události vymáhat na dlužníkovi pohledávku. *(Zde je jako příklad vhodné uvést např. zničení směnek určité hodnoty, což znamená, že věřitel se již vůči dlužníkovi – směnečníkovi nemůže domáhat vymáhání práv – finančních nároků ze směnky, protože k tomuto je nutno doložit vždy a pouze originál směnky.)* (Bejček, 2007)

„Při stanovení výše náhrady škody způsobené na věci je třeba vycházet z obvyklé ceny věci k okamžiku zničení (poškození), popřípadě z nákladů na uvedení věci do původního stavu. Výši peněžité náhrady se stanoví objektivně a nezávisle na okolnostech nesouvisejících se škodnou událostí.“ *(srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 1988, sp. zn. 1 Cz 82/88, uveřejněný pod č. 25/1990 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve znění opravy tiskových chyb uveřejněné v rejstříku k ročníku 1990)*

„Pokud jde o nové věci, na nichž došlo ke škodě, poskytuje se náhrada v plné výši jejich ceny. U škody vzniklé na věci starší, použité a částečně opotřebované pak musí být přihlédnuto k obvyklé (tržní) ceně věci v době poškození a k rozsahu poškození, přičemž od částky vyjadřující náklady na opravu věci musí být odečtena částka odpovídající zhodnocení věci její opravou oproti původnímu stavu.“ *(Šilhán, 2011, str. 19)*

V opačném případě by totiž poškozenému vzniklo bezdůvodné obohacení, které lze uvést na příkladu dopravní nehody. Pokud dojde při dopravní nehodě k poškození starého auta jiným škůdcem a toto staré auto je opravováno novými náhradními díly, nebude se poškozený nijakým způsobem podílet na náhradě této škody. Je však pravdou, že např. některé pojišťovny postupují touto starší metodou, která je nesprávná, a proto je nutné se domáhat, případně i soudní cestou těchto různých náhrad škod. Jako určité zdůvodnění by dle mého názoru mohlo sloužit zejména to, že pokud na straně jedné může někdo tvrdit, že staré auto se novými díly při opravě zhodnocuje, tak na straně druhé se bude jednat o auto bourané, byť opravené náhradními díly. Každé bourané auto může mít totiž nižší tržní hodnotu oproti autu nebouranému, na kterém jsou stále původní staré náhradní díly.

Důležité je také jako předpoklad brát v úvahu, zda a za jakou cenu se podaří poškozenému znehodnocenou věc prodat. Zároveň však není podstatné, zda poškozený věc

skutečně opravil či nikoliv, neboť výši škody nelze činit závislou na tom, jak poškozený s věcí naloží, protože tato okolnost je nahodilá a bez souvislosti s příčinou vzniku škody. Tato citace náhrady škody demonstruje důležitou zásadu a to, že vzniklou škodu na věci lze požadovat i tehdy, jestliže ještě nebyly fyzicky vynaloženy náklady na její odstranění. K povinnosti náhrady škody tedy postačí, jestliže došlo k samotné materiální újmě. *(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 25 Cdo 853/2003 ze dne 30.4.2004)*

Ušlý zisk (lacrum cessans)

„Druhou možnou složkou škody, jako materiální újmy je ušlý zisk, který spočívá v tom, že poškozenému v důsledku škodné události nedojde k rozmnožení majetkových hodnot, jak by tomu bylo v pravidelného chodu věcí“ (Šilhán, 2011, str. 24) *(např. výpadek výroby po dobu přerušení dodávek energie v důsledku protiprávního jednání škůdce, kdy skutečně ušlý zisk lze zjistit přímo z rozsahu tohoto výpadku výroby, tedy např. množstvím nevyrobených kusů, kdy podle takto nevyrobených kusů by se určil ušlý zisk a to způsobem takovým, že každá firma by měla znát rentabilitu – ziskovost svého vyrobeného výrobku a tímto způsobem by se fakticky dopočítala ke ztrátě ušlého zisku, kdy by se nepochybně tento ušlý zisk měl projevit např. v účetní závěrce za předemtné období, případně v daňovém přiznání rovněž za období předemtné)*. Jde o případy, kdy je možné od sebe možno přesně oddělit vliv škodné události od jiných okolností ovlivňujících možné zvýšení zisku.

„Charakter ušlého zisku má i újma představovaná ztrátou majetkového přínosu, který mohl věřitel jako osoba oprávněná očekávat od svého dlužníka – povinného v řízení o výkon rozhodnutí, a to při obvyklém sledu událostí, nebýt nesprávného úředního postupu.“ *(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.9.2003 sp. zn. 25 Cdo 319/2002)*

Konkrétní výši ušlého zisku je nutno určit pomocí reálných skutečných majetkových hodnot poškozeného, který musí disponovat věrohodnými podklady, účetními, ekonomickými, výrobními, ze kterých bude možné tento případný ušlý zisk přesně zjistit. Protože se jedná o velmi odbornou záležitost, tuto otázku v případě sporu bude nejpravděpodobněji předmětem znaleckého zkoumání.

Je potřeba také uvést, že „hodnota skutečného ušlého zisku musí při jeho zjištění vycházet z existujících a reálných dosažitelných podkladů, nikoliv z nějakého zamyšleného či výdělečného záměru, či příslibu možného“, tak jak se o tom vyjadřoval i rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. Zn. 25 Cdo 3586/2006

Abstraktní ušlý zisk nepředstavuje skutečný ušlý zisk, ale zisk, kterého se zpravidla dosahuje v poctivém obchodním styku za podmínek obdobných podmínkám porušené smlouvy. Otázkou je, zda-li se dá tento pojem použít pouze ve vztazích mezi podnikateli nebo i ve vztazích, kde je smluvní stranou nepodnikatel. Např. nájemní smlouva, kde ani jedna ze stran není podnikatel a dá se tedy podle mého názoru dobře srovnat výše dosahovaného zisku v oblasti nájmu. *(Bejček, 2007, str. 117) (Tento abstraktní ušlý zisk se použije zejména tam, kde není možné zjistit skutečně ušlý zisk. Tato situace může nastat při výpadku výroby u začínající firmy, kde ještě nelze použít hospodářský výsledek firmy z minulých období, případně se použije tam, kde neexistují písemné podklady – pro jejich ztrátu, či zničení – pro určení skutečně ušlého zisku vychází se z takticky z takového postupu, kdy se snaží najít srovnatelná firma, která podniká ve stejném oboru podnikání, zhruba ve shodné kapacitě a za stejných podmínek a pomocí hospodářského výsledku této firmy lze dosáhnout zjištění abstraktního ušlého zisku, kdy snahou při tomto postupu je přiblížení se co nejvíce podmínkám obdobných porušení smlouvy)*

Tento abstraktní ušlý zisk je upraven v § 381 ObchZ, kde je uvedeno, že poškozená strana může požadovat náhradu zisku dosahovaného v poctivém obchodním styku za podmínek obdobných podmínkám porušení smlouvy v okruhu podnikání, v němž podniká. Zde je však nutno uvést, že určení abstraktního ušlého zisku tímto způsobem je velmi omezené, protože většinou existují nikoliv obdobné podmínky, ale spíše specifické zvláštní podmínky – dané zvláštní okolnosti daného podnikání a proto nelze pokaždé dost dobře dovodit srovnatelnou výši ušlého zisku z obdobného podnikání, protože každé podnikání, byť ve stejném oboru je fakticky rozdílné. *(Štenglová, 2010, str. 1044)*

Mám za to, že určení, použití abstraktního zisku srovnatelné firmy, právě s ohledem na velmi často rozdílné specifika není ideální metodou. Také se domnívám, že zákonné ustanovení tohoto abstraktního zisku je velmi nedostatečné – obecné, mělo by být dle mého názoru upraveno podrobněji (např. i prováděcí vyhláškou), kde by byly vymezeny určité přesnější mantinely – rozhraní (např. použití určitých konkrétních metod výpočtu, způsob při jejich použití), protože se často stává, že tento abstraktní zisk v konkrétních případech určují soudní znalci, kteří však k výpočtu tohoto abstraktního zisku používají různé, matematicko-ekonomické metody a pak bývají velmi často výsledky těchto znalců rozdílné, poté následují revizní znalecké posudky ústavu apod.

Prováděcí vyhlášku v tomto případě bych volila i proto, aby případné novelizace, změny apod. mohly být prováděny rychleji, častěji než by tomu bylo např. při změně zákona. Mám za to, že prováděcí předpis (např. vyhláška by byla k této problematice výpočtů abstraktního zisku nejvhodnější, jednalo by se spíše o právní předpis ekonomického charakteru, obsahující různé způsoby výpočtu abstraktního zisku na konkrétní případy, kdy tyto ekonomické výpočty by zohledňovaly výsledky tržní ekonomiky. Protože postupně dochází k růstu, ale také stagnaci a nebo dokonce k propadu – recesi tržní ekonomiky, tak by i tato skutečnost měla mít vliv na výpočet tohoto abstraktního zisku v konkrétním případě, což by se mělo aktuálně řešit různými aktualizacemi této prováděcí vyhlášky, úpravou např. různých koeficientů, které by zohledňovaly výsledky tržní ekonomiky, tak jak je tomu např. v případech určení tržní ceny nemovitostí, při jejichž výpočtu se právě různé koeficienty prodejnosti používají a tyto se mění modifikují v závislosti na síle trhu a navíc dokonce v závislosti v jaké oblasti se předmětná nemovitost nachází.

Zákonný nástin, který je uveden v § 381 ObchZ vycházející z obdobných podmínek je velmi obecný. Podle mého názoru by tento abstraktní zisk měl být vypočítáván nejobjektivnějším způsobem, podle rozhodné doby (např. tržní metoda) podle obdobného předmětu, místa kvality a kvantity podnikání a to za použití konkrétních výpočetních metod, určených rovněž v prováděcí vyhlášce. V současné době existuje totiž na výpočet takovýchto hodnot několik znaleckých postupů, z kterého si znalci mohou vybrat ten, který umí a s kterým pracují, pak ale hrozí, že při použití jiného postupu, bude výsledek jiný anebo neexistuje žádný zákonný postup pro zjištění ceny např. oceňování hodnoty nebytového prostoru v nemovitosti – v domě nebo jeho zhodnocení a pak si každý znalec *de facto* „dělá co chce“ a postupuje tím způsobem, který se mu zdá nejvhodnější, ovšem mezi jednotlivými znalci vznikají pak velké rozpory a hodnota abstraktního ušlého zisku se stává hodnotou velmi relativní. (*Štenglová, 2010, str. 1044*)

Pokud je mi známo, tak neexistují při zjištění např. hodnoty ušlého zisku, jednotné postupy oceňování zisku z očekávaných budoucích obchodů podle smluv, který podnikatel již má uzavřeny a profit z těchto smluv má vzniknout v budoucnu nebo se má v budoucnu postupně zvětšovat. Rovněž tato problematika je neurčitě a nepřesně upravena a když samotné zákonné ustanovení působí dle mého názoru přehledným dojmem, tak v praxi za nastalé situace za existence neustále se dynamicky se rozvíjejících obchodních vztahů, stává se toto ustanovení v praxi velmi odloučené skutečné realitě. Podle mého názoru by však iniciativa na konkrétnější způsob oceňování takovýchto hodnot, jako ušlý zisk, jeho tržní hodnota, tržní

hodnota firem, tedy např. i abstraktní zisk měla vzniknout zejména od odborných pracovníků, jichž se to týká, jako např. Komory znalců ČR.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že při určení hodnoty abstraktního ušlého zisku je pro podnikatele zcela nevyhovující protože umožňuje zjištění jeho skutečné hodnoty několika možnými způsoby, postupy a metodami, které i když jsou sice všechny možné – resp. je lze použít může tím nepochybně dojít ke zjištění různých „objektivních“ hodnot tohoto abstraktního zisku, ovšem s tím, že každá tato hodnota může být zjištěná v naprosto rozdílné výši.

3. Vznik odpovědnosti za škodu

3.1 Právní úprava odpovědnosti za škodu dle občanského zákoníku

Klasické pojetí chápe odpovědnost zejména jako sankci, to znamená, že pojem odpovědnost je nejčastěji spojena s právními následky porušení právní povinnosti. Jsou to jednání, která jsou v rozporu s právním předpisem, které vyplývají ze smlouvy. Někdy mohou znamenat vznik nového závazku a to závazku z odpovědnosti za škodu. *(Bejček, 2007)*

Obecnou úpravu odpovědnosti za škodu obsahuje pro celou soukromoprávní oblast úprava v občanském zákoníku. Následně úprava, která obsažena v obchodním zákoníku je ve vztahu k úpravě v občanském zákoníku zvláštní. V obchodním zákoníku najdeme jednak úpravu v § 373 ObchZ, která má charakter obecné úpravy a jednak úpravy speciální. **Pro podnikatele je ovšem velmi významná úprava jak obchodního tak i občanského zákoníku.** *(Bejček, 2007)*

Občanský zákoník v § 415 až 419 nejprve popisuje problematiku **předcházení hrozícím škodám**, kdy je každý povinen počínat si tak aby nedošlo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a na životním prostředí. V ObchZ je uvedena prevence – povinnost odpovědnosti za škodu v § 384, kde je stanoveno, že osoba, které hrozí škoda je povinna s přihlédnutím k okolnostem případu učinit opatření potřebné k odvrácení škody nebo k jejímu zmírnění. Jedná se v obou případech o zákonnou právní prvotní povinnost plynoucí přímo ze zákona a protože jde o povinnost právní, její porušení znamená protiprávní jednání odporující zákonu a vznik odpovědnosti povinnosti za škodu. Povinná osoba není povinna nahradit škodu, jestliže poškozený tuto povinnost nesplnil. Obecná preventivní povinnost podle ObčZ má vůči ObchZ subsidiární – podpůrný charakter, kdy shoda uvedená u stanovení § 384 ObchZ je speciální ustanovení ve vztahu k § 417 ObčZ. V obchodních vztazích dbají oba účastníci na zájmy obou stran, přičemž bude nutno vážit výši škody, která hrozila a k jejímuž odvrácení činnost účastníka směřovala a vyššího nákladu, který vznikne v době rozhodnutí strany učinit potřebná oprávnění k předcházení škodě.

Úprava obsažená v § 420 ObčZ je obecnou úpravou subjektivní odpovědnosti za škodu, §420a) ObčZ je obecnou úpravou objektivní odpovědnosti za škodu a všechny ostatní úpravy v ObčZ jsou zvláštními druhy odpovědnosti za škodu.

Předpokladem vzniku je jednak porušení právní povinnosti, tj. jednání, které je v rozporu s právním řádem a jednak úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou

provozní činností. Předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti fyzických a právnických osob podle § 420 jsou:

- **porušení právní povinnosti** – Protiprávním úkonem je jednání v rozporu s objektivním právem. Takovým předpisem je i ustanovení § 415 občanského zákoníku týkající se občanskoprávní prevence. Občanský zákoník nerozlišuje, zda jde o porušení právní povinnosti vyplývající z právního předpisu anebo o porušení právní povinnosti vyplývající ze smlouvy. Občanský zákoník tak nerozlišuje mezi odpovědností deliktní a odpovědností smluvní. Porušení právních povinností obojího charakteru je v platné úpravě postaveno naroveň. Porušení právní povinnosti spočívá jednak v jednání aktivním anebo v opomenutí. K tomuto se váže např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, který říká: „Z hlediska porušení právní povinnosti nezasahovat do vlastnictví jiného není rozhodující, zda zásah provedl sám žalovaný nebo jeho smluvní partner, jemuž žalovaný zadal provedení práce.“ Podle ObčZ z tohoto vyplývá, že každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinností. (*Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.8.2002 sp. zn. 25 Cdo 9/2002*)

- **vznik škody** – Pojem škoda občanský zákoník nedefinuje. Podle převažujícího názoru v teorii a praxi je pojem škody vykládán jako újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného a která je objektivně vyjádřena všeobecným ekvivalentem, tzn. penězi. Občanský zákoník rozlišuje škodu na věci, na majetku a škodu na zdraví, kde v případě prvních dvou možností se nahrazuje škoda skutečná i ušlý zisk. Např. „Hodnota pozemku, na který proniká znečištění z pozemku sousedního, se snižuje bez ohledu na to, zda poškozený již vynaložil prostředky na uvedení věci do stavu před škodnou událostí či na odstranění zdroje znečištění.“ (*Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.12.2003, sp. zn. 25 Cdo 552/2003*)

- **existence příčinné souvislosti mezi** porušením právní povinnosti a vznikem škody, včetně jejího rozsahu jako následku. K tomuto bych citovala: „Vznikla-li poškozenému majetková újma jako přímý důsledek toho, že mu byla vypovězena smlouva, není mezi škodou a porušením povinnosti dodržet výpovědní lhůtu dána příčinná souvislost“ (*Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.12.2004, sp. zn. 25 Cdo 2206/2003*)

- **zavinění vzniku škody škůdcem** – je chápáno jako psychický vztah škůdce jak k vlastnímu protiprávnímu jednání, tak ke škodě, která je výsledkem tohoto protiprávního jednání. (*Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5.2.2004, sp. zn. 21 Cdo 1059/2003*)

Obecná úprava odpovědnosti za škodu dle ObčZ se řeší jako odpovědnost za škodu, která byla způsobena zaviněným porušením právní povinnosti a toto zavinění je presumováno, což znamená předpoklad, že právě subjekt, který objektivně odpovídá za škodu (bez ohledu na zavinění), musí prokázat, že danou škodu nezavinil. Tato odpovědnost nastupuje při zaviněném protiprávním jednání, přičemž se v zásadě nerozlišuje, zda jde o protiprávnost spočívající v porušení závazku nebo povinnosti stanovené právním předpisem jak tomu je u odpovědnosti za škodu v obchodněprávních vztazích dle ObchZ (viz § 373 a § 757 ObchZ).

Podle ObčZ platí, že škoda je způsobená právnickou anebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti, těmi které k této činnosti použili, což znamená, že právnická osoba odpovídá za škodu, způsobí-li ji při výkonu její činnosti její zaměstnanci. Sami tito zaměstnanci za způsobenou škodu podle ObčZ neodpovídají, teoreticky mohou za způsobenou škodu odpovídat podle pracovněprávních předpisů – zákoníku práce – přičemž samotná právnická osoba by odpovídala buď podle určitých ustanovení občanského, nebo obchodního zákoníku, podle toho o jaký typ odpovědnosti za škodu by šlo. Zásadně však u odpovědnosti za škodu dle ObčZ platí, což je uvedeno i výše, že odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil – existuje tedy zde presumpce samotného zavinění. (*Bejček, 2007, str. 112*)

Jestliže poškozený svůj nárok na náhradu škody požaduje na základě úmyslného zavinění, musí tento poškozený (nikoli škůdce) úmysl prokázat (např. u zvláštní odpovědnosti u §423,424 ObčZ, což je zásadní rozdíl proti předpokládanému, presumovanému zavinění (viz výše), kdy škůdce prokazuje, že škodu nezavinil, protože jeho zavinění se předpokládá. Podle §424 ObčZ za škodu odpovídá i ten kdo ji způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům.

Občanský zákoník dále obsahuje obecnou úpravu objektivní **odpovědnosti za škodu způsobenou provozní činností**, tzn., jestliže byla příčinou vzniku škody provozní činnost, není možné, aby se ten, kdo ji způsobil, od povinnosti náhrady škody zprostil bez ohledu na to, zda mohlo být škodě zabráněno či nikoli. Škoda vzniklá provozní činností je škodou:

- událost vyvolaná provozní činností
- škoda
- příčinná souvislost

Přesný popis provozních činností, při kterém vzniká škoda:

- činností, která má provozní povahu
- vzniklou fyzikálními, biologickými, technologickými či jinými postupy, které mají vliv na okolí
- oprávněným prováděním nebo zajištěním prací, jimiž je jinému způsobena škoda na nemovitosti nebo je mu podstatně ztíženo nebo znemožněno užívání nemovitosti

Jedná se zde o objektivní odpovědnost-odpovědnost bez ohledu na zavinění, jde však o objektivní odpovědnost prostou, který připouští možnost liberace-zproštění odpovědnosti.

Zprostit viny se může pouze v případě dvou liberačních důvodů:

- Způsobení škody neodvratitelnou událostí, která nemá původ v provozu
- Způsobením škody vlastním jednáním poškozeného

Existenci liberačních (zprošťujících důvodů) musí dokázat provozovatel.

Povinnost určená k náhradě škody, která vznikla provozní činností, má charakter objektivní, čili řeší se bez ohledu na zavinění. Provozní činnost je v této právní úpravě chápána v nejširším smyslu a proto je vhodné zmínit alespoň několik příkladů, které se k této činnosti vztahují a ve kterých případech je škoda způsobena. Např. fyzikální, chemické, biologické vlivy atd. O provozní činnost podle § 420 a ObčZ se bude jednat zejména v souvislosti činnosti podnikatele, která je součástí jeho provozu a skutečné činnosti, kterou podnikatel provozuje.(Stavební, obchodní, zprostředkovatelská, zemědělská a jiná činnost) Nemusí jít v tomto případě vyloženě o činnosti, které má podnikatel uveden v obchodním rejstříku anebo na které má vydáno živnostenské oprávnění. Nepůjde zde také o činnosti, které jsou dále níže popsány a kde je upravena odpovědnost za škodu zvláštním způsobem. (Eliáš, 2008)

V úpravách odpovědnosti za škodu, které vycházejí z občanského zákoníku a mají **rysy zvláštních úprav je pro podnikatele důležitá odpovědnost** podle § 421a odst. 1 ObčZ,

který říká, že: „Každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito. Této odpovědnosti se nemůže zprostit.“ (*Eliáš, 2008, str. 813*) (*použito např. když podnikatel použije k opravě u občana přístroj, kterým tomuto občanovi vznikne škoda bez ohledu na to, že tento přístroj byl vyroben jiným dodavatelem a je ještě v záruce. V tomto případě by se ještě např. předmětný podnikatel mohl domáhat nápravy škody po dodavateli, či výrobci, ale vzniklou škodu vůči závazku by musel v plném rozsahu nahradit – zaplatit*) Dále je pro podnikatele významná úprava náhrady škody způsobená provozem dopravních prostředků, jak je uvedeno od § 427 (*např. při střetu dvou nákladních automobilů dvou podnikatelů odpovídá za škodu provozovatel toho nákladního automobilu, který škodu způsobil, teoreticky touto odpovědnou osobou může být i třetí subjekt v případě, kdy si např. podnikatel – viník – předmětný nákladní automobil vypůjčil, či pronajal od jeho vlastníka – provozovatele*), dále odpovědnost za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech podle § 433 (*zde může např. v případě, kdy se podnikatel s firemními věcmi v hotelu jiného podnikatele a kde následně dojde ke ztrátě těchto věcí*).

Kromě shora uvedených zvláštních odpovědností, které se vztahují i na podnikatele, tak se mohou na podnikatele vztahovat i další případy zvláštních odpovědností, uvedené v ObčZ, jako např.:

- Dle § 421 ObčZ odpovědnost toho, kdo od jiného převzal věc, jež má být předmětem závazků za její poškození, ztrátu či zničení, leda že by ke škodě došlo jinak (*např. případ, kdy při zhotovení věci na zakázku podnikatel převezme od zákazníka materiál, který znehodnotí, tak objektivně odpovídá za škodu na něm, kdy zde existuje jediný liberační důvod, leda že by ke škodě došlo i jinak*)
- Dle § 422 ObčZ odpovědnost za škodu, způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání, zde je uvedena odpovědnost za škodu nezletilých a duševně chorých, jestliže jsou schopni ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, případně solidárně s tím, kdo je povinen nad nimi vykonávat dohled.
- Dle § 424 odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům za škodu odpovídá i ten, kdo škodu způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům.

- Dle § 425, § 426, § 426 a, § 426 b odpovědnost za škodu ve zvláštních případech, který se vztahuje na odpovědnost toho, pro koho fyzická osoba plní veřejné funkce a toho, u koho se provádí příprava pro zaměstnání, případně za odpovědnost státu nebo územního samosprávného celku za škodu na zdraví fyzické osobě, která poskytla pomoc jiné fyzické osobě, vzniklé fyzické osobě, které byla zvláštním uložena pracovní povinnost či např. stráž, dále odpovědnost dobrovolného požárního sboru a báňského záchranného sboru, odpovědnost správního úřadu nebo územního samosprávného celku, odpovědnost toho, pro koho byl činný člen červeného kříže, dárce krve, horské služby apod., odpovědnost školy, střední školy i vysoké školy a jiných školských zařízení, kdy u těchto odpovědností za škodu vzniklou např. žákům se nelze zprostit a toto ustanovení (§ 425 - § 426 b) bude účinné od 1.1.2013
- § 432 odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným, kde provozovatel odpovídá stejně jako provozovatel dopravního prostředku. Jde např. případ, který může nastat v hlubinných dolech, hutích a lomech.

Celkově lze tedy u odpovědnosti za škodu, která je obsažená v občanském zákoníku konstatovat, že jde o odpovědnost, u níž je presumováno- předpokládáno zavinění, obsahuje i některé úpravy odpovědnosti na objektivním principu s liberačními- zprošťujícími důvody nebo i bez nich (§421 a) ObčZ) nebo i subjektivní odpovědnost za zavinění (§424 ObčZ).

3.2. Právní úprava odpovědnosti za škodu dle obchodního zákoníku

Obchodní zákoník upravuje odpovědnost za škodu odlišným způsobem než zákoník občanský. Řeší otázky odpovědnosti za škodu v souvislostech, kdy protiprávním jednáním je porušení povinností vyplývajících ze závazku, tzn. smluv - § 373 ObchZ nebo porušení povinností stanovených obchodním zákoníkem a konkrétně tedy z § 757. Přísnější režim obchodního zákoníku vyjadřuje přístup zákonodárce a také to, že obchodní právo je právem profesionálních obchodníků. Preventivním působením na účastníky obchodních vztahů je hrozba sankce, která jim zabraňuje v porušování smluvních ujednání a dále má právní odpovědnost na účastníky účinky reparační, neboť jedním z jejich výsledků je obnova protiprávností narušené rovnováhy mezi smluvními stranami. Odpovědnost za škodu způsobenou porušením závazků v obchodních vztazích je objektivní odpovědnost, neuplatňuje se zde hledisko, zda podnikatel, který porušil svůj závazek, toto porušení zavinil nebo ne, vyjma existence liberačních důvodů, kdy podnikatel za vzniklou škodu neodpovídá.

Samotná existence liberačních důvodů u jednotlivých škod, snižuje přísnost objektivní odpovědnosti tak, aby nedocházelo k nepřiměřené tvrdosti, ale fakticky půjde stále o objektivní odpovědnost vedoucí k tomu, že závazek podnikatele bude řádně a včas splněn. Je nepochybné, že samotná existence objektivní odpovědnosti pro podnikatele oproti odpovědnosti subjektivní je přísnější, zabráňuje však tomu, aby zejména mezi podnikateli a hlavně mezi občany a podnikateli nedocházelo k častějším a komplikovanějším soudním sporům a docházelo tím k rychlejšímu vyřizování sporných záležitostí. (Kobliha, 2012)

ObchZ obsahuje v § 373 obecnou úpravu odpovědnosti za škodu a v § 757 odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinností stanovenými v ObchZ (pokud jde o povinnosti stanovené ObchZ, jde zejména o škodu, která vznikla), kdy jde např. o:

- neoprávněné podnikání
- neoprávněné užívání firmy
- nekalost soutěžním jednáním
- neplatnost právního úkonu

(www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-spotrebitele-s-prihlednutim-k-ochrane-pred-nekalymi-obchodnimi-praktikami)

V ObchZ jsou dále uvedeny některé speciální úpravy, vztahující se ke společnostem, v nichž je výslovně uvedena odpovědnost za škodu. Jde např. o:

- Odpovědnost společnou a nerozdílnou členů představenstva a.s. vzniklou při porušení právních povinností představenstva, při jejich výkonu, stanovenou v § 194 ObchZ
- Odpovědnost při nevčasném podání návrhu na povolení zápisu fúze do obchodního rejstříku

Odpovědnost za škodu dle § 373 ObchZ ze závazkového vztahu má obecný charakter, kdy speciální ustanovení k této obecné úpravě jsou uvedena např. v různých typech smluv jako např.:

- Smlouva o uložení věci
- Smlouva o přepravě věci
- Smlouva o skladování
- smlouva mandantní

- smlouva komisionářskou
- smlouva o dílo
- smlouva kupní

Shora uvedené případy jsou z ObchZ uvedené pouze příkladně. Jsou zde uvedeny speciální úpravy o náhradě škody, jejich speciální liberační důvody a speciální postupy – nároky poškozeného při vymáhání této škody. (*Štenglová, 2010, str. 1038*)

Doplnit je třeba i aktuální rozhodovací stanovisko Nejvyššího soudu, dle kterého závazkovým vztahem mezi podnikateli jsou i vztahy ze způsobené škody, pokud splňují předpoklad, že se týkají podnikatelské činnosti.

Problém nastává při stanovení jedné z povah zúčastněných subjektů jako nepodnikatelské. Účastníkem v obchodněprávním vztahu může být v podstatě jakákoli osoba, proto je nutné doplnit významnou skutečnost a to, že pokud je účastník tohoto vztahu nepodnikatel, platí pro jeho odpovědnost režim občanskoprávní, tzn. odpovědnost strany, která není podnikatelem, se řídí ustanoveními, která udává občanský zákoník. V tomto případě dochází ke značnému rozdělení režimu odpovědnosti pro každou jednotlivou smluvní stranu. Pojem nepodnikatel je ovšem v celém komplexu pravidel obchodního zákoníku zařazen zcela nesystematicky. (*Šilhán, 2011, str. 5*)

Vedle náhrady škody existují i jiné právní důsledky porušení závazků vyplývajících např. ze smlouvy. ObchZ většinou vztah mezi náhradou škody a těmito jinými právními důsledky řeší tak, že tyto nejsou ve svých nárocích dotčeny, v některých případech existuje však specifické řešení mezi náhradou škody a těmito jinými právními důsledky. Těmito jinými právními důsledky jsou např.:

- smluvní pokuty
- úroky z prodlení (zákonné i smluvní)
- práva z odpovědnosti za vady (např. u kupní smlouvy)

Věřitel je oprávněn přitom se domáhat náhrady škody, přesahující smluvní pokutu (jen když je to mezi účastníky dohodnuto v tom smyslu, že vedle smluvní pokuty má věřitel nárok i na náhradu škody – pokud tomu tak není, má věřitel nárok pouze a jen na smluvní pokutu). Úroky z prodlení jsou buď smlouveny mezi oběma stranami ve smluvené výši anebo jsou stanoveny zákonem. V případě prodlení se splněním peněžního závazku nebo jeho části zde existuje s náhradou škody takový vztah, že věřitel má nárok v důsledku prodlení se splnění

peněžitého závazku na náhradu škody způsobené prodlením se splněním peněžitého závazku, jen pokud tato škoda není kryta úroky z prodlení. Co se týče nároků z odpovědnosti za vady, pak zde existuje zákonná úprava v tom směru, že nároky z vad zboží se nedotýkají nároků náhrady škody nebo na smluvní pokutu a vedle nároků kupujícího z titulu vad zboží (odstranění vady, opravu zboží, slevy, odstoupení) má kupující nárok na náhradu škody jakož i na smluvní pokutu je-li sjednána s tím, že podle § 440 odst. 2 platí, že uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním některého z nároků z vad zboží podle § 436, 437 ObchZ nelze dosáhnout uplatněním nároku z jiného právního důvodu. Já blíže tuto problematiku rozvádím na str. 34 mé práce. (*Kobliha, 2012*)

3.2.1 Předpoklady odpovědnosti za škodu dle obchodního zákoníku

„Aby odpovědnost za škodu mohla vůbec vzniknout, je potřeba, aby byly splněny určité předpoklady. Ty jsou v literatuře i judikatuře uváděny v různé podobě i řazení. Soubor pravidel, která jsou pro vznik odpovědnostního vztahu určující, je daný a obsahově shodný.“ (*Šilhán, 2011, str. 8*)

Úpravu odpovědnostních vztahů a předpoklady odpovědnosti za škodu můžeme tedy vyjádřit:

- Porušení právní povinnosti
- Vznik škody
- Příčinná souvislost mezi protiprávností a vznikem škody
- Předvídatelnost vzniku škody jakožto důsledku protiprávnosti
- Neexistence okolností vylučujících odpovědnost (*Šilhán, 2011, str. 9*)

„Tyto předpoklady lze následně dělit na pozitivní, které musí být prokázány poškozeným, aby byl nárok přiznán. Je to minimální počet podmínek, které obchodně právní vztah přivádějí ke zrodu. Patří sem vznik a výše škody, porušení povinností a příčinná souvislost“ (*Šilhán, 2011, str. 9*)

Nejvyšší soud ČR vydal judikát, který se zaměřuje na problematiku jednoho ze základních předpokladů odpovědnosti za škodu – porušení právní povinnosti v podmínkách jiné ekonomické újmy. (*Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1499/2000, resp. 29 Odo 379/2001*)

Právní věta tohoto judikátu zní:

„Existence protiprávního úkonu jako předpokladu za škodu je dána i tam, kde škůdce porušil povinnost ze smlouvy uzavřené s jinou osobou než poškozeným, jestliže závazek, k jehož porušení došlo, měl dopad do právní sféry poškozeného.“
(http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/pd_3/rbsearchsource_articles/art_3752/txtexpresion_spole%C4%8Dn%C3%A9%2Bj/ap_30/k-otazce-predpokladu-odpovednosti-za-skodu.aspx)

- Porušení právní povinnosti

Porušení právní povinnosti spočívá v porušení povinností, stanovených a současně smluvených ve smlouvě a nebo v porušení povinností, které vyplývají přímo ze zákona – např. obchodního zákona. Jako následek vzniká nová právní povinnost – odpovědnostní povinnost. (Kobliha, 2012) K porušení právní povinnosti může dojít konáním neboli jednáním komisivním, což znamená, že škoda může vzniknout např. v situaci, kdy subjekt svým jednáním poškodí převzatou věc, kterou opatruje pro jiného. Jednání omisivní znamená, že daný subjekt např. včas nedodal odběrateli objednané zboží, které dle smlouvy dodat měl. Dalším příkladem tohoto jednání může být nevykonání zásahu, které bylo nezbytně nutné ke zmírnění nebo úplnému zabránění škody. Jak bude konkrétní jednání vypadat není podstatné, důležité je, že došlo k porušení určité závazné právní povinnosti. (Bejček, 2007)

Protiprávním jednáním není jednání, které má formální znaky protiprávnosti, ale jehož podstatou je odvrácení hrozícího nebezpečí, které je vyvoláno jiným, pokud hrozící nebezpečí nebylo možné odvrátit jinak a pokud způsobený následek není stejně závažný nebo závažnější než odvrácené hrozící nebezpečí. Vždy by měly však u porušení povinnosti být podkladem závazné právní povinnosti, které vyplývají z právních předpisů. (Bejček, 2007)

Protiprávním jednáním může být i jednání třetí osoby, kdy strana povinná svěřila plnění své povinnosti třetí osobě. Tato strana odpovídá do plné výše, jako by plnila sama. Zproštění odpovědnosti povinné třetí strany je možná jen v případě, kdy je u ní vyloučená odpovědnost, jak to uvádí § 374 ObchZ.

Jednání se také může účastnit několik osob. Pokud jsou u všech dány podmínky příčinné souvislosti, odpovídají za škodu společně a nerozdílně a za vzniklou škodu se vypořádají podle rozsahu své odpovědnosti, jak uvádí § 383 ObchZ.

- Vznik škody

Nejzákladnějším předpokladem odpovědnosti za škodu je samotný vznik škody jako takové a to na straně poškozeného, čili toho, kdo nárok na náhradu uplatňuje.

Vznik škody, vyjadřuje majetkovou újmu, vyjádřenou v penězích. Tato újma je vyjádřením především škody skutečné, kdy základem je zmenšení majetku poškozeného. Skutečná škoda nemusí vyjadřovat pouze zmenšení aktiv poškozené strany, ale také zvýšení jeho pasiv. Tento předpoklad je nezbytný pro úspěšnost požadavku na její náhradu. Vznik škody se tedy objevuje jak v podobě skutečné škody, tak v podobě ušlého zisku. Tyto dva druhy škody se navzájem nevylučují, což znamená, že ve většině případů je po škůdci požadována jak škoda skutečná, tak i ušlý zisk. (*Bejček, 2007*)

- Příčinná souvislost mezi protiprávností a vznikem škody

Příčinná souvislost je dalším z hlavních předpokladů vzniku škody v závazkových vztazích. Příčinná souvislost mezi vzniklou škodou a porušením právní povinnosti existuje tehdy, jestliže škoda vznikla nutně jako následek porušení povinnosti. Zjišťováním existence příčinné souvislosti mezi deliktním jednáním a vznikem škody se podrobně zabýval Nejvyšší soud ČR (judikát č. RNs C 1025/2002), v jehož odůvodnění je mimo jiné uvedeno „z hlediska naplnění příčinné souvislosti jako jednoho z předpokladů odpovědnosti za škodu, nemůže stačit pouhé připuštění možnosti vzniku škody v důsledku zaviněného porušení povinnosti, nýbrž musí být tato příčinná souvislost najisto postavena.“

- Předvídatelnost

Předvídatelnost je pojem, na který se občas jako předpoklad pro vznik škody zapomíná a hlavně, že bez jeho splnění povinnost nevznikne. Tento předpoklad je dispozitivně upraven jen u škod vzniklých porušením závazků ze smluv a není možné jej uplatňovat při škodách deliktních. Pro přesnost musíme zmínit, že tento předpoklad neovlivňuje odpovědnost škůdce za škodu, ale jeho povinnost škodu nahradit v dané výši. S předvídatelností škody se musí počítat už při smluvním procesu. Zákon sice přesně nevymezuje podmínky, za jakým účelem by měly být smlouvy sestavovány, ale alespoň přibližně by ze smlouvy mělo být patrné proč a za jakých podmínek je uzavírána, protože při případném jednání o náhradě škody právě tyto okolnosti zjednodušují vyčíslení škody. (*Bejček, 2007*)

Předvídatelnost je možno též chápat ne jako předpoklad vzniku odpovědnosti, ale jako kritérium pro stanovení rozsahu náhrady škody. V jistém smyslu toto můžeme chápat jako ochranu proti extrémním následkům, které by mohly vzniknout.

Nejvyšší soud se k problematice předvídatelnosti vyjádřil judikaturou, která zcela zprošťuje viny osoby, která porušila povinnost v závazkových vztazích a na tomto základě vznikla škoda, jejíž vznik nemohl škůdce předvídat s přihlédnutím ke všem skutečnostem, které znal nebo měl při obvyklé péči znát v době vzniku závazkového vztahu a právem se tedy domníval, že z porušení povinnosti, kterého se dopustil, taková škoda vzniknout nemůže. (<http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/odpovednost-za-skodu-57372.html>)

V důsledku porušení škody se vychází zejména z toho, co strana, která škodu porušila, znala a pokud nelze dojít k závěru, že mohla škodu předvídat, zaměřuje se na skutečnosti, které by mohl v dané situaci předvídat obchodu dbalý podnikatel. Proto je velice důležité při uzavírání smlouvy alespoň částečně vymezit kritéria pro její uzavření a tím co nejvíce snížit riziko vzniku škody, kterou by při případném sporu mohl smluvní partner považovat a argumentovat ji jako nepředvídatelnou.

- Okolnosti vylučující odpovědnost

Dle § 374 ObchZ cituje: „Za okolnosti vylučující odpovědnost se považuje překážka, jež nastala nezávisle na vůli povinné strany a brání ji ve splnění její povinnosti, jestliže nelze rozumně předpokládat, že by povinná strana tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala, a dále, že by v době vzniku závazku tuto překážku předvídala.“

Dále se blíže k okolnostem vylučujícím odpovědnost budu věnovat v následující kapitole nazvané Meze odpovědnosti za škodu.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že ObchZ upravuje odpovědnost za škodu, jako objektivní odpovědnost. Na rozdíl od ObčZ, kde se může škůdce odpovědnosti vyvinut tak v ObchZ je možné zproštění toliko s odkazem na existenci liberačních důvodů, které jsou formulovány v §374 ObchZ .

4. Meze odpovědnosti za škodu

Meze odpovědnosti za škodu lze chápat z několika pohledů. Předně by zde měla být uvedena mez odpovědnosti za škodu z hlediska objektivní a subjektivní odpovědnosti, což znamená, že odpovědnost za škodu existuje v celé šíři tedy od meze, od které se nevyžaduje zavinění, až po druhou mez, u které je zavinění požadováno. Této problematice jsem se již věnovala výše, existuje zde z hlediska této problematiky různá úprava uvedená v ObchZ i ObčZ, kdy pro podnikatele se fakticky mohou použít oba dva zákony, podle toho z jakého druhu, typu odpovědnosti se vychází. Kromě této meze odpovědnosti za škodu může existovat dle našeho názoru ještě mez odpovědnosti při rozsahu náhrady škody, tedy při samotném plnění poškozenému, která může být různým způsobem limitována a to ať již smluvním nebo zákonným způsobem. (*Šilhán, 2011*)

Jak již bylo výše uvedeno, úprava náhrady škody dle občanského zákoníku vychází z principu zavinění – při porušení právní povinnosti s tím že i v některých případech se vychází u odpovědnosti za škodu podle ObčZ z objektivní odpovědnosti, tedy bez ohledu na zavinění, kde se samotné zavinění předpokládá a většinou podnikatel - obchodní firmy musí dokazovat, že škodu nezavinili naproti mechanismu, kdy poškozený prokazuje existenci a vznik škody. Dle obchodního zákoníku se vychází z objektivní odpovědnosti, tedy vznik škody bez ohledu na zavinění jako jednoho z předpokladů vzniku škody. Protože platí pravidlo takové, že co neupravuje pro podnikatele obchodní zákoník, lze použít občanský zákoník, tak se i na podnikatele vztahují některá ustanovení o náhradě škody, upravená v občanském zákoníku, což je popsáno i výše. Meze odpovědnosti za škodu jsou dány mimo rozsah uvedený výše (objektivní a subjektivní odpovědnost, presumpce zavinění) i tím, že nesmí existovat při odpovědnosti za škodu tzv. liberační důvody, jejichž existence vylučuje odpovědnost za škodu, což znamená, že samotná odpovědnost za škodu dle obchodního zákoníku vzniká ve všech případech, v kterých jsou splněny předpoklady vzniku škody a současně neexistují liberační důvody, tedy okolnosti vylučující odpovědnost za škodu. V zákoně jsou tyto liberační důvody v § 374 ObchZ a kterými tedy jsou:

- překážky, které brání ve splnění povinnosti povinné strany, splnění ji skutečně znemožňuje
- překážky, které nastaly nezávisle na vůli povinné strany, nebyly zapříčiněny porušitelem samým
- překážky, jestliže nelze rozumně předpokládat, že by povinná strana tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala

- překážky, které v době vzniku závazku nebyly předvídaný
(Štenglová, 2010, str. 1038)

Zde je nutno podotknout, že odpovědnost za škodu přitom nevylučuje překážka, která nastala teprve v době, kdy povinná strana byla v prodlení se splněním své povinnosti anebo vznikla z jejich hospodářských poměrů. Účinky vylučující odpovědnost, jsou omezeny pouze na dobu, dokud trvá překážka, s níž jsou tyto účinky spojeny.

Obchodní zákoník dále dle § 376 vymezuje zákonný liberační důvod, kdy příčina porušení je na strašně poškozeného. Tato právní úprava uvádí, že jestliže bylo „nesplnění povinností povinné strany způsobeno jednáním poškozené strany nebo nedostatkem součinnosti, ke které byla poškozená strana povinna“, poškozená strana nárok na náhradu škody nemá.

Liberační důvody jsou dle našeho názoru velmi podrobně uvedeny a popsány např. ve smlouvě o přepravě věci a to v konkrétně v § 622 ObchZ, kde je uvedeno, kdy dopravce neodpovídá za škodu na zásilce, za předpokladu kdy dokáže, že škoda byla způsobena:

- odesílatelem, příjemcem nebo vlastníkem zásilky
- vadou nebo přirozenou povahou obsahu zásilky, včetně obvyklého úbytku
- vadným obalem, na který dopravce upozornil odesílatele při převzetí zásilky k přepravě a byl-li vydán nákladní nebo náložní list, byla v něm vadnost obalu poznamenána; neupozornil-li dopravce na vadnost obalu, neodpovídá dopravce za škodu na zásilce vzniklou v důsledku této vadnosti jen tehdy, jestliže vadnost nebyla při převzetí zásilky *poznatelná* (Štenglová, 2010, str. 1247)

Tyto liberační důvody uvedené ve smlouvě o přepravě nám stanoví důvody, za kterých se může dopravce zprostit odpovědnosti za škodu, jež vznikla po jejím převzetí až do jejího předání příjemci. Rovněž se zde také předpokládá jeho objektivní odpovědnost, bez ohledu na jeho zavinění, kdy dopravce musí prokazovat některý ze shora uvedených liberačních důvodů k tomu, aby prokázal, že škodu na zásilce nezavinil.

Meze odpovědnosti v tomto případě za škodu dopravce, podnikatele jsou dány tedy jeho objektivní odpovědností, tedy fakticky jeho odpovědností bez ohledu na zavinění, která by se dala také nazvat jeho úplnou odpovědností za škodu, která počíná běžet od doby

převzetí zásilky až do jejího vydání příjemci, vyjma případů existujících zákonných liberačních důvodů. Vyjma případů, kdy se dopravce může odpovědnosti za škodu zprostit. Je zde také nutno podotknout, že samotná smlouva o přepravě uzavřená mezi odesílatelem a dopravcem může odpovědnost za škodu rozšířit, nemůže smlouvou omezit odpovědnost dopravce za škodu, pokud by tomu tak ve smlouvě o přepravě bylo, byly by tyto jednotlivá ustanovení smlouvy o přepravě neplatné.

Je důležité zmínit fakt, že při náhradě škody, se vychází ze základního východiska a to, že se škoda hradí v plném rozsahu, ovšem existuje zde řada výjimek, které vycházejí právě z tohoto základního východiska. Jde o tzv. limitaci zákonnou, která se dělí na limitaci zákonnou obecnou – jež je upravena v obecné obchodněprávní úpravě odpovědnosti za škodu a dále jde o limitaci zákonnou speciální, která je upravena v speciálních ustanoveních jednotlivých smluvních typech, uvedených v obchodním zákoníku. (*Šilhán, 2011*)

Z hlediska zákonné limitace obecné je zde neměnné ustanovení § 382 ObchZ, které hovoří, že poškozená strana nemá nárok na náhradu dané části škody, která byla způsobena nesplněním povinnosti poškozeného stanovené předpisy, které byly vydány za účelem předcházení vzniku škody nebo omezení jejího rozsahu. Tuto úpravu o předcházení vzniku škody nám upravuje občanský zákoník, který stanoví, že každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku, přírodě a životním prostředí. Informace o skutečném stavu věcí, i když jde o informace nepříznivé, jsou v obchodněprávních vztazích velice důležité, protože při včasném oznámení může podnikatel takovýmto nepříznivým situacím předejít. Ve své podstatě jde o porušení dvou různých poškození a to tedy ze strany škůdce, ale také ze strany poškozeného a jeho právních povinností. Právě porušení povinností poškozeného v určitém rozsahu limituje původní odpovědnost, protože kdyby k porušení ze strany poškozeného nedošlo, nedošlo by také ke vzniku škody. Nejde tedy o limitaci škody, za kterou povinný odpovídá, ale za vznik škody další, za kterou povinný v daném rozsahu neodpovídá vůbec.

Tuto prevenci ve své podstatě popisuje i § 384 odst. 1 ObchZ, který na rozdíl od uvedeného § 382 ObchZ přímo popisuje povinnost zakročení nutné k odvrácení škody nebo k jejímu zmírnění. Příkladem může být úprava kupní smlouvy při nároků náhrady při vzniku škody a odpovědnosti za vady zboží a také úprava za vady díla, dle smlouvy o dílo.

Obchodní zákoník má další omezující účinky, které jsou dány § 385. Tento paragraf omezuje nárok na náhradu škody v případě nevyužití náhradní smlouvy: „Odstoupila-li

poškozená strana při porušení smluvní povinnosti druhé strany od smlouvy, nemá nárok na náhradu škody, která vznikla tím, že nevyužila včas možnosti uzavřít náhradní smlouvu k účelu, k němuž měla sloužit smlouva, od které poškozená strana odstoupila.“ (*Štenglová, 2010, str. 1045*)

Důležitým institutem pro náhradu škody a její vliv na tuto škodu má i smluvní pokuta, na kterou je také důležité zaměřit pozornost. Smluvní pokutu upravuje ObčZ a to v § 544 a § 545. Ve druhém zmíněném paragrafu je náhrady škody vyloučena, případně se podle smluvních ujednání rozsah omezuje pouze na částku převyšující smluvní pokutu, tzn. jestliže se smluvní strany mezi sebou dohodnou, věřitel má nárok na náhradu škody převyšující smluvní pokutu. (*Štenglová, 2002*)

Tyto případy tedy představují zákonnou limitaci. Je možno ale také uvažovat nad existencí limitaci prostřednictvím smlouvy, což je dalším předpokladem, který omezuje rozsah náhrady škody. K této problematice není možné zaujmout jednoduché stanovisko, protože jde o problematiku značně strukturovanou a protože jednotlivé varianty smluvní limitace mohou v zákonných předpisech narážet na omezení, která zužují nebo přímo vylučují určité smluvní úpravy. Vedle limitace čistě smluvní a čistě zákonné, lze uvažovat nad limitací smluv mezinárodních. Co se týče zákonné limitace speciální pak tato je upravena u jednotlivých typů smluv, uvedených v ObchZ, kdy za vcelku vzorovou se nám zdá např. ustanovení smlouvy o přepravě podle § 610 ObchZ. Výše bylo popsáno liberační důvody k této smlouvě o přepravě, které specifikují okolnosti, kdy za škodu na zásilce dopravce neodpovídá, jestliže prokáže, že byla způsobena důvody uvedenými výše. Odpovědnost dopravce je zde podmíněna také tím, že dopravce je povinen urychleně podat odesílateli zprávu o škodě na zásilce, vzniklé do jejího předání příjemci (jestliže však příjemce již nabyl práva na vydání zásilky, je povinen dopravce tuto zprávu podat příjemci). V případě, že dopravce tuto oznamovací povinnost nesplní, odpovídá za škodu způsobenou odesílateli nebo příjemci porušením této oznamovací povinnosti, kdy nepochybně porušení této oznamovací povinnosti – okamžité nenahlášení škody – má v ObchZ speciální povahu ve vztahu k samotnému vzniku škody.

Dále v mechanismu samotné smlouvy o přepravě existuje k mezím rozsahu o náhradě škody způsob a postup takový, že hrozí-li bezprostředně podstatná škoda na zásilce a není-li čas si vyžádat pokyny odesílatele nebo prodlévá-li odesílatel s takovými pokyny, může dopravce zásilku vhodným způsobem prodat na účet odesílatele. Dojde-li během přepravy

věci k zničení či ztrátě zásilky, je povinen dopravce nahradit cenu, kterou zásilka měla v době, kdy byla předána dopravci, což nepochybně inklinuje ke skutečné škodě, při jejím poškození nebo znehodnocení je povinen dopravce nahradit rozdíl mezi cenou, kterou měla zásilka v době jejího převzetí a její cenou, kterou měla zásilka jako poškozená nebo znehodnocená. Meze odpovědnosti za náhradu škody jsou např. v této smlouvě o přepravě specificky upravené oproti obecné úpravě a to zejména svými liberačními důvody, uvedenými výše a jednak specifickým postupem při neoznámení škody, znehodnocené či poškozené zásilky.

4.1 Smluvní limitace

Otázkou smluvní limitace v obchodním zákoníku je předmětem zabývání nejen mezi právními teoretiky, ale i v právní praxi. Novela zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku přináší zlom a udává jasné odpovědi na otázky této problematiky. (<http://www.epravo.cz/top/clanky/smluvni-limitace-nahrady-skody-dle-platneho-prava-a-s-ohledem-na-pripravovanou-novelu-obchodniho-zakoniku-55010.html>)

Platnou právní úpravu nalezneme v § 386 odst. 1 ObchZ, který udává, že se lze dohodou vzdát ve vztazích, upravených ObchZ práva na náhradu škody či toto právo omezit i před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. Před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout, se však nelze vzdát práva na náhradu škody, způsobené úmyslně ani toto právo omezit. Podle § 386 odst. 2 ObchZ náhradu škody nemůže soud snížit. Omezení rozsahu náhrady škody v obchodní praxi bylo předmětem sporů. Řešily se zde spory nejen tuzemských podnikatelů, či jiných subjektů, ale i zahraničních subjektů, kteří vstupovali do obchodních vztahů s českými podnikateli, a jejich vztah byl upravován českým právem. Jednotlivé orgány, ať už jde o soudy obecné nebo rozhodčí nezaujaly k otázkám smluvní limitace jednoznačný názor a mohlo tedy dojít ke sporům při řešení, které mohly mít za následek neplatnost takového ujednání. Sjednání smluvní limitace bylo tedy do značné míry právním rizikem. Je však třeba také posoudit dohodu, která by rozsah škody limitovala do té míry, že by bylo nutné tuto dohodu určit jako faktické vzdání se náhrady škody ve smyslu § 386 odst. 1. Oproti tomu nelze vyloučit dohodnutí obou smluvních stran o vymezení rozsahu hrazené škody tak, že škůdce uhradí poškozenému při porušení právní povinnosti pouze skutečnou škodu, nikoli ušlý zisk nebo naopak. S ohledem na výše uvedené došlo v nedávné době k novele ObchZ v § 386 odst. 1, kdy došlo zejména k té změně, že dohodou uzavřenou mezi oběma stranami se jde vzdát nároků na náhradu škody i před porušením smluvní povinnosti. Dosavadní platná právní úprava toto nepřipouštěla, a pokud k tomu docházelo a to

zejména ve smlouvách s cizími právními subjekty, tak smluvní limitace této náhrady škody byla považována za neplatnou, což vyplývalo i z různých rozsudků Nejvyššího soudu. Běžně dříve docházelo, ale i nyní dochází k situaci, že po porušení povinnosti se může kterákoli ze stran vzdát svých nároků na náhradu škody v případě vymáhání škody soudem, soud náhradu škody nemůže jakýmkoli způsobem snížit, což je rozdíl např. oproti nepřiměřené smluvní pokutě. (*Štenglová, 2010, str. 1047*)

I smluvní limitace náhrady škody mohou být zákonem omezeny. Je nutno si zde však uvědomit, že jak v případě obchodního, tak i občanského práva se jedná v oblasti obecné úpravy náhrady škody o soukromoprávní metodu regulace, kde je základním principem určitá smluvní volnost, která bude minimálně zákonem omezována. Základním východiskem pro posouzení zákonného omezování smluvní limitace může být ústavnost, která smluvního ujednání, jejíž úroveň je dána zejména Listinou základních práv a svobod, v které je doslova uvedeno, že každý může činit to, co není zákonem zakázáno. Toto ustanovení dává smluvní limitaci velký rozsah, který bude zákonem omezován jen v nezbytné míře. Zákonné omezení této smluvní limitace bude vycházet např. pouze za použití uplatnění obecných pojmů, stanovených jak v ObchZ (pocitivý obchodní styk), tak v ObčZ (dobré mravy) či různé odkazy na účel a význam zákona. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že smluvní limitace týkající se náhrady škody může využívat velký rozsah smluvního ujednání mezi oběma stranami a tato se může dostat d rozporu se zákonem, tedy narazit na zákonné meze pouze tehdy, bylo-li by předmětné smluvní ujednání, týkající se náhrady škody v rozporu např. s pocitivým obchodním stykem, dobrými mravy apod., kdy zde je nutno podotknout, že úvahy různých lidí např. soudců o náhradě škody, týkající se smluvních limitů, posouzených podle těchto obecných, ale zákonných hledisek, mohou být různé – rozdílné. Jiná situace nastane, pokud v ObchZ, týkající se náhrady škody, najdeme odůvodněný a určitý zákaz, obsažený přímo v normě či jinak formulovaný, pomocí různých prostředků, pak by zákonné meze tohoto smluvního ujednání byly dány přesně a určitě a i rozhodovací pravomoc platnosti tohoto smluvního ujednání – limitace o náhradě škody – by byla určitější a přesnější a souladná při rozhodování různých sporů různými soudci oproti situaci, kdy se používají obecné pojmy a generální klauzule, jako pocitivý obchodní styk, při zákonných mezích smluvní limitace náhrady škody.

4.2 Odpovědnost za náhradu škody v kupní smlouvě a smlouvě o dílo dle občanského a obchodního zákona

Za nejčastěji používané smluvní ujednání v praxi je používána kupní smlouva a smlouva o dílo, které upravuje jak občanský tak i obchodní zákoník. Kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu smluvené konkrétní zboží. ObčZ kupní smlouvu upravuje v § 588 a násl. a ObchZ v § 409 a násl. Smlouvou o dílo se zhotovitel zavazuje pro objednatele zhotovit určitou konkrétní věc. ObčZ smlouvu o dílo upravuje v § 631 a násl. a ObchZ v § 536 a násl. Účastníkem kupní smlouvy a smlouvy o dílo podle občanského i obchodního zákona může být (podle obchodního zákona musí být) podnikatel. (*Štenglová, 2002, 2010*)

S oběma těmito typy smluv se v reálném životě setkáváme velmi často, doslova denně. Každý den totiž každý z nás např. nakupuje různé věci nutné k životu (např. potraviny), věci osobní potřeby nebo si každý z nás nechá např. zhotovit nějakou věc, postavit dům, chatu. Při všech těchto činnostech dochází k uzavírání např. kupních smluv, smluv o dílo a to buď písemně, nebo zejména ústně. V důsledku uzavírání těchto smluv mohou vznikat odpovědnostní vztahy (např. odpovědnost za vady z titulu vadného plnění), ale také odpovědnostní vztahy z titulu náhrady škody.

U kupní smlouvy podle ObčZ je v občanském zákoně uvedena náhrada škody v § 600, kde je doslova uvedeno: „že uplatněním práv z odpovědnosti za vady není dotčeno právo na náhradu škody.“ což znamená, že vedle uplatnění odpovědnosti za vady (např. poskytnutí slevy z ceny zboží) se může oprávněná osoba navíc ještě domáhat náhrady škody, jsou-li proto splněny podmínky jejího vzniku. V případě občanskoprávních vztahů bude podnikatel nejčastěji v pozici, kdy je vůči němu škoda uplatňována např. v souvislosti s uplatňovanou reklamací zboží nakoupeného občanem v obchodě. Klasickým příkladem bude např. případ, kdy občan vůči prodejci zboží (podnikateli) vedle reklamace zboží požaduje ještě navíc náhradu škody, která mu v souvislosti s reklamovanou vadou vznikne. Náhradu škody je v tomto případě nutno rozlišit od uplatnění nutných nákladů dle § 598 ObčZ, které mohou občané vůči podnikateli požadovat v souvislosti s uplatňovanou reklamací.

Rozdíl mezi těmito uplatňovanými nároky vidím např. v tom, že při uplatňování nutných nákladů lze požadovat např. cestovné při vyřízení reklamace, poštovné, balné apod., což budou nepochybně nutné náklady ve smyslu § 598 ObčZ. (*Štenglová, 2002*)

Za náhradu škody bych v tomto případě považovala např. situaci, kdy vadou na koupené věci, přijde kupující o určitou finanční hodnotu - vznikne mu škoda (např. v důsledku vadného osobního automobilu, který vyrobil „podnikatel“ přišla taxislužba, případně autoškola o ušlý zisk nebo např. přístroj v domácnosti - např. vadná žehlička mi při žehlení poničila prádlo apod.). Podmínkou uplatnění náhrady škody podle kupní smlouvy je postup podle § 420 ObčZ – obecná odpovědnost za škodu, případně postup podle § 420 a) nebo i postup podle § 421 a) ObčZ - případy zvláštní odpovědnosti, ke kterým jsem se vyjadřovala již v této práci. Podle § 510 ObčZ platí, že vedle nároku z titulu odpovědnosti za vady lze souběžně uplatňovat nárok na náhradu škody, která z vady vznikla.

Rovněž tak u kupní smlouvy dle ObchZ platí, že toto může vzniknout zejména v souvislosti s vadným plněním. ObchZ v § 436/4 uvádí, že vedle nároků stanovených v odst. 1) nároků z odpovědnosti za vady, má kupující nárok na náhradu škody, jakož i na smluvní pokutu, je-li sjednána. Ke vztahu – smluvní pokuta – náhrada škody, jsem se již ve své práci věnovala. ObchZ v § 440/2 dále stanoví, že uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním některého z nároků z vad zboží podle § 436 a 437 ObchZ nelze dosáhnout uplatněním nároku z jiného právního důvodu.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že podnikatel – kupující se nejprve snaží např. při dodání vadného zboží, zboží neúplného, ale zboží, které se dá i v tomto stavu pro podnikatelský účel použít, požadovat po prodávajícím poskytnutí přiměřené slevy – tedy postupuje dle odpovědnosti za vady. Horší je situace, kdy toto vadné, neúplné zboží je tímto kupujícím podnikatelem dále např. zapracováno do dalšího výrobku, který se stane z tohoto důvodu zcela vadným, nefunkčním, v důsledku čehož kupujícímu podnikateli vznikne škoda, která ale už nepochybně nemůže být pokryta přiměřenou slevou z titulu odpovědnosti za vady, kdy teoreticky tato škoda může být i vyšší než činí hodnota dodaného výrobku na rozdíl od přiměřené slevy z titulu odpovědnosti za vady, která musí být vždy nižší než kupní cena předmětného výrobku.

Na náhradu této škody má pak kupující podnikatel nárok podle § 373 a § 436/4 násl. ObchZ (v mojí práci dále rozvedeno). Jedná se tedy o další škodu, která vzešla z vady a není kryta smluvní pokutou nebo úrokem z prodlení. Podle § 440/1 ObchZ je náhrada škody omezena v případě, když kupujícímu podnikateli byla z nedostatku vlastnosti zboží poskytnuta sleva z kupní ceny, tak nemůže požadovat kupující podnikatel jako náhradu škody ušlý zisk v důsledku nedostatku vlastnosti zboží, za kterou již obdržel slevu. V tomto případě

tedy dochází k tzv. zahrnutí náhrady škody do přiměřené slevy – odpovědnosti za vady. (Štenglová, 2010)

Tato situace může nastat např. v případě, kdy podnikatel nakoupí od druhého podnikatele vadnou součástku, kterou použije k výrobě svého finálního výrobku, na dodání kterého má uzavřeny příslušné smlouvy se sankcemi za prodlení, vady. Pokud tedy dojde k situaci, že tento podnikatel z důvodu vadnosti celého svého finálního výrobku, zaviněného vadnou součástkou, bude muset tyto sankce za pozdní dodání a závady svému odběrateli uhradit, vznikne mu škoda, kterou poté bude moci vymáhat za splnění zákonných podmínek po dodavateli, který mu dodal vadnou součástku.

V § 469 ObchZ „zvláštní ustanovení o náhradě škody“ je stanovena, že strana, která v souladu s obchodním zákonem odstoupila od smlouvy a poté v přiměřené době uskutečnila náhradní koupi nebo prodej, má nárok na náhradu škody, vzniklou podle tohoto zákona, která je představována rozdílem cen mezi původním prodejem a prodejem náhradním, samozřejmě za podmínky, že prodej náhradní je „dražší“. (Štenglová, 2009, str. 1044)

U smlouvy o dílo uzavřené podle ObčZ dle § 631 a násl. platí, že zhotovitelem díla může být i podnikatel, objednatelem pak zpravidla osoba, která podnikatelem není.

Při realizaci smlouvy o dílo může dojít k situacím, jež specifikuje § 421 ObčZ, spočívající v tom, že objednatel předá zhotoviteli věc k provedení díla a na této věci dojde poté k jejímu poškození, zničení, případně ztrátě. Za takto vzniklou škodu na nepřevzaté věci pak odpovídá vůči objednateli samotný zhotovitel. (Eliáš, 2008)

Vedle tohoto případu zvláštní odpovědnosti podle § 421 ObčZ může při prodlení díla nepochybně nastat situace, kdy zhotovitel při provádění díla (při své provozní činnosti) způsobí škodu dalším osobám a to nejen vůči objednateli. V tomto případě se na daný případ aplikuje § 420, § 421 a) ObčZ. Předmětná situace nastane např. tehdy, kdy zhotovitel provádějící zateplení fasády na domě způsobí škodu na osobním automobilu, který nepatří přímo objednateli, ale třetí osobě. V tomto případě tato třetí osoba může požadovat škodu přímo po zhotoviteli. (Eliáš, 2008)

V případě, kdy škodu zaviní konkrétní pracovník zhotovitele, tak tento přímo za škodu neodpovídá, ale za škodu odpovídá přímo zhotovitel ve smyslu § 420/2 ObčZ.

Podle § 637 ObčZ platí, že má-li objednatel dodaný materiál zhotoviteli nedostatky, které brání řádnému zhotovení díla, je zhotovitel povinen objednateli bez zbytečného odkladu na toto upozornit. Stejně tak to platí v případě nevhodných pokynů objednatele zhotoviteli. V případě, že objednatel přes upozornění na objednávce – zhotovení díla nadále trvá, může zhotovitel od smlouvy odstoupit. V případě, že zhotovitel v tomto případě od smlouvy neodstoupí a dílo dodělá, neodpovídá pak za vady na díle, jejichž příčina je v důsledku nevhodného materiálu nebo pokynů objednatele. V tomto případě zhotovitel neodpovídá ani za škodu, která by vznikla právě jako důsledek takto vadně provedeného díla. (*Jehlička, 2002*)

Podle § 639 ObčZ platí, že objednatel má nárok na náhradu nutných nákladů v případě, že zhotovitel (i když mu objednatel poskytl potřebnou součinnost) nepřistoupí v určenou dobu k provedení díla. I v tomto případě může objednateli vzniknout na díle škoda, kterou může podle § 420 ObčZ po zhotoviteli požadovat. Tato situace může nastat např. tehdy, kdy zhotovitel nezačne v určité době na rodinném domě vykonávat určité práce např. zhotovení střechy a objednatel na tutéž dobu objednal techniku na odstranění staré střechy, kterou musel nakonec odříct, ale musel uhradit podle smlouvy náklad na ni, protože si nemohl dovolit mít odkrytou, demontovanou střechu delší dobu (z důvodu povětrnostních podmínek), aniž by věděl, kdy zhotovitel začne střechu skutečně zhotovovat. (*Jehlička, 2002*)

Závěrem lze u smlouvy o dílo uzavřené podle ObčZ shrnout, že o odpovědnost za škodu nejde v případě, že existuje jen vadné plnění ze strany zhotovitele, ale jde o odpovědnost za škodu až tehdy, způsobí-li toto vadné plnění škodu buď přímo objednateli nebo i třetí osobě. Např. situace, kdy zhotovitel opravuje střechu na domě, přitom poškodí satelitní připojení objednatele na tomto domě a následně sousedovi objednatele poškodí pádem určité věci ze střechy domu objednatele, zastřešení terasy této třetí osoby. Za tuto škodu pak odpovídá přímo zhotovitel, nikoliv jeho zaměstnanci, případně za ni odpovídají přímo subdodavatelé tohoto zhotovitele, pokud tito pro zhotovitele vykonávají určité práce.

U smlouvy o dílo, uzavřené podle ObchZ § 536 a násl. platí, že zhotovitelem i objednatelům díla je podnikatel (nedošlo-li mezi stranami např. k volbě práva)

Podle § 540 ObchZ platí, že na věc převzatou od objednatele do opatrování za účelem jeho zpracování při provádění díla odpovídá zhotovitel. Zhotovitel odpovídá v tomto případě za škodu na převzaté věci, jež vznikla po převzetí a to až do okamžiku jejího vrácení objednateli, ledaže škodě nemohl zabránit ani při vynaložení odborné péče. Tato odpovědnost

za převzaté věci je analogická jako u typizované smlouvy skladovací, uvedené v ObchZ. (Štenglová, 2009)

Nebezpečí škody na zhotovované věci se řídí podle toho, na čím pozemku se věc zhotovuje. Jestliže se věc zhotovuje na pozemku objednatele nebo na pozemku, který objednatel opatřil, nese nebezpečí škody za zhotovené věci objednatel (§ 542 ObchZ). V ostatních případech nese zhotovitel nebezpečí škody za zhotovované věci.

Podle § 543 ObchZ má také objednatel nárok na náhradu škody vůči zhotoviteli za předpokladu, že vlastnické právo ke zhotovené věci má zhotovitel, závazek provést dílo zanikne z důvodu, za které neodpovídá objednatel a objednatel předal zhotoviteli věci k zapracování do díla (kromě jejich zaplacení).

U vad díla platí dle § 564 ObchZ platí přiměřeně postup dle § 436 až § 441 ObchZ a platí zde tedy i vše, co se týče případného nároku na náhradu škody, což jsem již popisovala u kupní smlouvy uzavřené dle ObchZ. Objednatel však není oprávněn požadovat provedení náhradního díla, jestliže předmět díla vzhledem k jeho povaze nelze vrátit nebo předat zhotoviteli. (Štenglová, 2009)

Při uzavření kupní smlouvy, případně smlouvy o dílo (dle občanského i obchodního zákona) bych se snažila na straně prodávajícího nebo zhotovitele minimalizovat možný vznik škody takto:

- v případě, že by kupující nebo objednatel věc, dílo bezdůvodně nepřevzal ve sjednaném termínu, tak bych požadovala pro tento případ smluvní náhradu škody (např. skladné, úschovné, náklady na manipulaci) a to i vedle smluvní pokuty

- v případě, že by kupující nebo objednatel neuhradili - nezaplatili kupní cenu nebo cenu díla, tak bych požadovala smluvit do smlouvy i náhradu škody (a to i vedle smluvní pokuty) úvěr – úroky, které by představovaly případnou škodu, kdybych si musela namísto zaplacené kupní ceny vzít překlenovací úvěr z nedostatku mých finančních prostředků, např. na zaplacení nákladů vzniklých v souvislosti s prováděním díla

- v případě zhotovitele dle ObčZ bych zahrnula do smlouvy o dílo ustanovení, kde bych objednatele písemně upozornila i na možnou náhradu škody,

kteřou by musel v případě nevhodnosti materiálu a pokynů dle postupu v § 637 ObčZ

- jako prodávající podnikatel bych se snažila smluvit s kupujícím nepodnikatelem tzv. „volbu práva“ tj. úpravu veškerých práv a povinností mezi námi podle ObchZ. To bych učinila i proto, že dle § 263 ObchZ se strany mohou odchýlit od mnoha zákonných ustanovení (jako např. od § 436 - Nároky z vad zboží, kde je v bodě 4) stanoven nárok na náhradu škody, kterýžto paragraf se používá nejen pro kupní smlouvu, ale i pro smlouvu o dílo dle ObchZ. Nárok na náhradu škody velmi často vzniká právě v souvislosti s nároky z vad zboží (viz výše), kdy vadný výrobek způsobí kupujícímu, objednateli nějakou škodu. Volba práva dle ObchZ je pro prodávajícího i zhotovitele také výhodná proto, že dle ObchZ neexistuje zákonná záruka za vady zboží, existuje toliko záruka smluvní za vady zboží. V případě, že bych neposkytla jako prodávající, nebo zhotovitel kupujícímu, objednateli nijakou smluvní záruku, tak by se tito nemohli domáhat nároků z vad zboží. Neznamená to však, že by se nemohli domáhat nároků z titulu odpovědnosti za škodu – náhrad škod podle obecných, případně zvláštních ustanovení ObchZ. Podle § 263 ObchZ bych pak mohla do smlouvy odchýlně smluvit některá ustanovení, kde to zákon v tomto paragrafu připouští, tak aby minimalizovala i případný nárok na náhradu škody, jako např., že bych uvedla že se strany paragrafem 436 odst. 4 ObchZ neřídí.

- podle § 386 ObchZ bych se snažila do smlouvy zahrnout smluvní ujednání, podle kterého se kupující, objednatel vzdávají práva na náhradu škody, vůči zhotoviteli, prodávajícímu a to ve všech možných případech, které mohou nastat a které mi současně umožňuje § 263 ObchZ, kde se strany mohou odchýlit od ustanovení části třetí ObchZ s výjimkou vyjmenovaných ustanovení v tomto paragrafu (např. vadné plnění, pozdní plnění, nekompletní plnění)

- určitě bych tedy jako prodávající, zhotovitel v kupní smlouvě, podobně ve smlouvě o dílo, uzavřené dle ObchZ, nesmluvila pro jistotu nijakou smluvní záruční odpovědnost za vady dodaných výrobků, díla.

- rovněž např. v případě postupu dle § 440/1 ObchZ při případném uplatnění slevy z kupní ceny bych zcela smluvně vyloučila požadovat po prodávajícím, zhotoviteli náhradu ušlého zisku právě z důvodu možnosti se od tohoto ustanovení dle § 263 ObchZ odchýlit

- podobně bych postupovala i v případě uplatnění § 469 ObchZ, kde bych smluvně vyloučila podle § 263 ObchZ možnost náhrady škody ve výši rozdílu mezi hodnotou původního prodeje a prodejem náhradním

- jako zhotovitel, dle ObchZ, bych nepochybně do případné smlouvy o dílo zapracovala klauzuli, podle které neodpovídám za vady i škodu, kdybych dílo prováděla z vadného materiálu objednatele nebo podle jeho neobvyklých pokynů na podmínky, že jsem ho na všechny tyto nedostatky řádným způsobem neupozornila. (podobně je to upraveno v ObčZ)

- jako prodávající, zhotovitel bych si nechala dostatečnou časovou rezervu, abych všechny termíny, které mohou v průběhu prodlení prací nastat dodržela a nemohla nastat škodná událost – vznik škody, způsobená nedodržením termínu.

- smluvila bych co možná nejvíce liberačních důvodů (v případě existence smluvní záruky uzavřené dle ObchZ), které by mě zprostily odpovědnosti za vady a případně i v důsledku těchto vad za případné škody, kdybych to i takto smluvila do předmětné smlouvy v mezích, co mě připouští § 263 ObchZ

- podle § 540 ObchZ bych se snažila smluvit do smlouvy, že za škodu na věci jako zhotovitel neodpovídám – jedná se o věc převzatou od objednatele za účelem jejího zpracování do předmětu díla (možné dle § 263 ObchZ).

- požadovala bych, aby vlastnictví k předmětnému zboží, či dílu přešlo na nabyvatele až úplným zaplacením ceny díla – kupní ceny, abych se tím nezbavila možnosti s předmětem kupní smlouvy či díla disponovat do té doby, než bude dílo zcela zapláceno, ovšem s tím ujednáním, že pokud by v průběhu provádění díla na díle škodu způsobil objednatel, necht' toto nese ke své tíži – náhradě, a dokud i tuto škodu na rozpracovaném díle neuhradí, není povinnost z mé strany jako zhotovitele, mu ho předat (např. při zhotovení střechy spadne na již zhotovenou část střechy komín objednatele a předmětná část střechy se musí znovu zhotovit)

- snažila bych se např. u složitějších smluv, jako je smlouva o dílo, přenést i v tomto případě, kdybych byla vlastníkem zhotovovaného díla do jeho úplného zaplacení, aby nebezpečí škody – a tedy i možného vzniku náhrady škody na věci (např. u stavby), nesl objednatel, např. z důvodu toho, že objednatel zajišťuje ostrahu objektu nebo protože objekt stavby se nachází v areálu objednatele.

- bylo by vhodné si smluvně zajistit jisté krizové situace, které mohou při zhotovování stavby pro zákazníka vzniknout tak, abych měla zajištěn smluvně přístup na tuto stavbu a to kdykoliv, protože předmětné zhotovované dílo do doby jeho zaplacení, by se nacházelo v mém vlastnictví. V každém případě bych si smluvně ošetřila s potenciálním zákazníkem, tedy s kupujícím, poskytnutí součinnosti, a to zejména při zhotovovaném díle např. v případě, že bych jako zhotovitelka předmětné dílo zhotovovala podle podkladů objednatele, pak bych požadovala nutnou smlouvenou a bezodkladnou součinnost tohoto objednatele, respektive osoby, která pro objednatele tuto činnost vykonává. Kdybych přístup např. na stavbu neměla zajištěn, mohlo by dojít na moji stavbě ke škodě (prostoje, ušlý zisk)

- věnovala bych významnou pozornost řádnému předání díla, zdokumentováním díla při jeho předání (to by platilo jak pro zhotovitele tak i pro objednatel), aby nemohly být uplatňovány vady i škody, které např. neměly původ v řádném zhotovení a předání díla (z toho důvodu, že škoda na díle může vzniknout až z důvodu chování objednatele po jeho předání nebo naopak škody, jež mají původ ve zhotoveném díle – věci)

- snažila bych se smluvit ve smlouvě o dílo smluvní pokuty souběžně s náhradou škody pro objednatele i kupujícího v případě, že by nepřevzali dílo ve smlouvené době a za podmínek smlouvených ve smlouvě, pro tento případ bych měla ve smlouvě smluvený systém pro předání díla, kdybych požadovala smluvit určitou domněnku převzetí díla objednatelem nebo kupujícím, to pro případ kdyby se převzetí díla nebo předmětu koupě oba úmyslně vyhýbali. Toto precizní předání díla bych požadovala zejména proto, že úhrada ceny díla bývá vázaná na řádné převzetí díla. Rovněž bych si ve smlouvě smluvila systém, který může nastat při předání díla u drobných vad a nedodělků, které bych např. smluvila tak, aby tyto nebyly překážkou řádného převzetí díla a nebránily mi tedy k zaplacení ceny díla, případně kupní ceny v plném rozsahu. Vhodná by také byla smlouvená smluvní pokuta i případná náhrada škody za řádné nepřevzetí díla. Snažila bych se do smlouvy dát taková ustanovení, aby objednatel ani kupující nepřemýšleli nad tím, že řádným nepřevzetím díla, předmětu koupe, oddálí placení ceny díla, případně kupní ceny z kupní smlouvy. Zde bych do smlouvy např. uvedla jaké škody by zhotoviteli nepředáním díla (nepřevzetím díla objednatelem) mohly vzniknout, (např. ušlý zisk) aby objednatel věděl, jaká případná škoda ho „čeká“ když se bude předání díla bezdůvodně bránit např. z důvodu

nedostatku jeho finančních prostředků, nebo drobných, nepodstatných závad (které podle smlouvy umožňují předání díla).

- Ve smlouvě uzavřené dle ObchZ bych se snažila vyloučit všechny škodní nároky, které lze podle ObchZ uplatňovat vůči prodávajícímu nebo zhotoviteli a které mi umožní § 263 ObchZ

Při uzavírání kupní smlouvy, případně smlouvy o dílo (dle obchodního i občanského zákoníku) bych se snažila na straně kupujícího nebo objednatele minimalizovat možný vznik škod takto:

- do smlouvy bych smluvila jednak přesné podmínky, vlastnosti, kvality řádného dokončení díla, pro případ porušení smluvní pokutu, smluvila bych si možnost vzniku náhrady škody u nekvalitně dodaného nebo zhotoveného díla zvláště za podmínky, kdy se toto dílo, předmět koupě, zpracovává jako část do dalšího finálního výrobku a vznik případných následných škod je tedy pravděpodobnější, v důsledku možných následných sankcí pro případ nesplnění nebo v případě ušlého zisku, o který bych přišla, kdybych finální výrobek, dílo nedodala, neprovedla včas

- dále bych si smluvila ve smlouvě přesný, určitý termín dodání, zhotovení díla, tento bych si zajistila jednak smluvní pokutou a dále i smluvně možnou náhradou vzniklé škody, z tohoto důvodu plynoucí, která by vznikla např. v případě, kdybych výrobek zpracovávala do finálního výrobku a zpozdila bych termín dodání finálního výrobku

- smluvila bych si přesné termíny placení kupní ceny tak, aby nehrozil vznik škody na straně zhotovitele pro případ pozdního zaplacení kupní ceny

- smluvila bych si do smlouvy smluvní pevnou cenu, nejlépe neměnnou, nebo s možnou změnou jen za písemného souhlasu obou stran, protože v případě stanovení ceny způsobem např. takovým, že cenu by určoval jednostranně prodávající, by hrozilo, že tento si do ceny započítá i škodu, kterou kupující nezpůsobil, ale podle prodávajícího ano

- jako kupující bych souhlasila s tím, aby vlastnictví k předmětné věci přešlo na moji osobu až úplným zaplacením kupní ceny a to z důvodu přechodu rizika nebezpečí škody na věci, např. jejího poškození

- požadovala bych, aby předání koupené věci proběhlo řádným způsobem, byl o něm pořízen písemný zápis, podepsaný dodací list oběma

stranami a věc mohla být řádným způsobem zkontrolována a zejména vyzkoušena, čímž dojde k minimalizaci vzniku škod v důsledku vadného plnění např. v případě, kdy koupená věc bude zapracovávána do dalšího finálního výrobku

- protože náhrada škody velmi často vzniká v souvislosti s vadností dodaného výrobku, tak bych určitě požadovala ve smlouvě smluvní ujednání dlouhé záruční doby, v případě použití ObčZ tak i záruční doby delší – smluvené, než je uvedena v ObčZ. Náhrada škody totiž velmi často vzniká tam, kde byl dodán, zhotoven vadný výrobek, pokud bych prodloužila zákonnou záruční dobu dle ObčZ na 3 roky, pak by promlčecí doba byla stejná, jaká je u náhrady škody (§ 106 odst. 2 – objektivní promlčecí doba) a nemusela bych přemýšlet v případě, že nastane škodná událost v případě dodání vadného výrobku nad tím, že už sice nemohu uplatňovat odpovědnost za vady z důvodu, že je po záruční době, ale že se mohu domáhat náhrady škody (pokud vznikla), protože objektivní promlčecí doba z titulu náhrady škody podle ObčZ (§106 odst. 2) 3 roky (subjektivní je 2 roky) ještě neuplynula

- smluvila bych do smlouvy o dílo pozastávku finančních prostředků smluveným procentem z ceny díla s tím, že z této pozastávky by se v době záruční doby mohly hradit nejen opravy z titulu odpovědnosti za vady, ale i náhrady škody, které by mohly v souvislosti s užíváním díla vzniknout

- v případě, že by zhotovitel nebo prodávající během provádění díla, prodeje předmětu koupe, mi způsobil škodu, např. na domě (kde je dílo prováděno), pak bych dala do smlouvy ujednání, podle kterého bych mohla na případný doplatek kupní ceny nebo ceny díla započítat náhradu škody, která mi vznikla prodávajícím nebo zhotovitelem na díle

- nepřistoupila bych na volbu práva dle obchodního zákoníku v případě, že bych smlouvu neuzavírala jako podnikatel a pokud by přesto k tomu došlo a právní vztahy by se řídily obchodním zákoníkem, pak bych požadovala s jednání smluvní záruky, nejlépe v trvání u obchodních vztahů minimálně na 4 roky, aby promlčecí doba byla shodná jak u náhrady škody a nemohlo dojít k situaci, že vymáhám náhradu škody vzešlou z výrobku, byť vadného, ale nemohu se již domáhat nároků z titulu odpovědnosti za vady, což by sice vadit nemuselo, ale nepochybně by to celou situaci zkomplikovalo, bylo by to pro kupujícího, objednatele horší a hlavně složitější

- podle § 386 ObchZ bych se snažila do smlouvy zahrnout ujednání, podle kterého se prodávající nebo zhotovitel vzdávají práva na náhradu škody a to ve všech možných případech, které mohou nastat a které mi současně umožňuje § 263 ObchZ (pozdní zaplacení kupní ceny, pozdní převzetí díla atd.)

- ve smlouvě uzavřené dle ObchZ bych se snažila vyloučit všechny škodní nároky, které lze dle ObchZ uplatňovat vůči kupujícímu, objednateli a které mi umožní § 263 ObchZ

Tedy u obou smluvních ujednání, tedy u obou stran, ať už bych byla jako prodávající, zhotovitel na straně jedné nebo kupující, objednatel na straně druhé, tak bych požadovala přesně ve smlouvě vyspecifikovat, a to přesným způsobem podmínky, co obě strany považují za podstatné porušení smlouvy a co obě strany považují za nepodstatné porušení smluvních podmínek a tedy upřesnění a přesné vymezení podmínek obou stran pro případné oboustranné odstoupení od smlouvy, čímž by se minimalizoval vznik škod z obou stran, pokud by tato situace nastala.

Také u obou ujednání, tedy u obou stran, ať už bych byla jako prodávající, zhotovitel na straně jedné nebo kupující, objednatel na straně druhé bych požadovala, zejména z důvodu jednoho z předpokladů vzniku podle ObchZ, a to předvídatelnosti vzniku škody, aby u smluvních ujednání, tedy u různých typů smluv, bylo uvedeno, jaká škoda, v jaké pravděpodobné výši může objednateli nebo kupujícímu vzniknout např. v případě, když zhotovitel, prodávající dodá nebo prodá vadný výrobek, který následně způsobí u finálního výrobku jeho celkovou vadnost. Může se totiž stát, že vadný výrobek může mít nepatrnou hodnotu, ale finální výrobek několikamilionovou hodnotu. Pokud strana, která dodá vadný výrobek, nemůže předvídat s přihlédnutím ke všem skutečnostem, které znal nebo měl při obvyklé péči znát v době vzniku závazkového vztahu, a právem se tedy domníval, že s porušením povinnosti, kterého se dopustil, taková škoda vzniknout nemůže, pak lze těžko po této straně vymáhat náhradu škody v takové výši, která několiksetkrát převyšuje hodnotu daného vadného výrobku, který následnou škodu finálního výrobku způsobil.

V různých smlouvách bývá často tato předvídatelnost vzniku vysoké škody nahrazována vysokými smluvními pokutami, ale bez dalšího zdůvodnění této výše smluvní pokuty. Pak z tohoto důvodu dochází k uplatnění moderačního práva soudu, z důvodu její nepřiměřenosti. V případě, že by v těchto obchodních smlouvách byla nějakým způsobem zdůvodněna značná výše případné hrozící škody v případě dodání vadného výrobku, pak by

bylo lehké dokázat v případě sporu, že povinná strana vznik takto značné škody mohla předpokládat (předvídat), a pokud by se ve smlouvě nacházela toliko vysoká výše smluvní pokuty (např. i s dovětkem, že vedle smluvní pokuty má oprávněná strana nárok na náhradu škody), pak by i tato vysoká výše smluvní pokuty měla být zdůvodněna případným možným vznikem škody, která může vzniknout v případě porušení závazku, který je zajištěn právě touto smluvní pokutou. Obchodní vztahy by se pak staly více průhledné, způsobily by větší odpovědnost při plnění obou stran podle smlouvy a každá ze stran by dopředu věděla, co ji „čeká“ v případě porušení ze smlouvy, případné náhrady škody a to vedle odpovědnosti za plnění. (<http://www.epravo.cz/top/clanky/smluvni-pokuta-jako-zajistovaci-institut-soukromeho-prava-55174.html>)

5. Způsob náhrady škody

5.1 Náhrada škody

Pojem náhrada škody vyjadřuje škodu, kterou je škůdce poškozenému povinen nahradit. Náhrada škody v penězích je obvyklý a pravidelný způsob v obchodních vztazích. Pokud dojde ke vzniku situace, kdy bude muset škůdce hradit škodu, nabízí se hned několik řešení. V případě návrhu oprávněné strany, tedy poškozeného, bude vždy nařízeno soudní řízení, kdy je třeba zapotřebí prozkoumat oprávněnost uplatněného nároku na náhradu škody a to tedy, došlo-li k porušení právních povinností. Za porušení právní povinnosti se pokládá jednání, které je v rozporu s tím, jak fyzická či právnická osoba jednala a jak jednat měla. (Kobliha, 2012)

5.2 Způsob náhrady škody

Způsob náhrady škody je v občanském i obchodním zákoníku upraven do jisté míry stejně a to takovým způsobem, že při náhradě škody se nahrazuje škoda skutečně vzniklá (skutečná škoda) společně s tím, co poškozenému ušlo (ušlý zisk), viz § 442 ObčZ a § 379 ObchZ. Náhrada škody má tedy reparační funkci a hradí se v plném rozsahu, jak již bylo zmíněno výše. (Štenglová, 2009)

Podle obchodního zákoníku od této plné náhrady existuje výjimka, kdy se nenahrazuje škoda, jež převyšuje škodu, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana jako možný důsledek porušení své povinnosti předvíдалa nebo kterou bylo možno předvídat s přihlédnutím ke skutečnostem, jež v uvedené době povinná strana znala nebo měla znát při obvyklé péči. Toto ustanovení uvedeno v ObchZ platí pro obchodně právní vztahy a je tedy výjimkou ze zásady, že se nahrazuje škoda v celém rozsahu a protože jde o výjimku, není vhodné proto na místě rozšiřující výklad tohoto ustanovení. (Štenglová, 2009)

Při hodnocení samotné nepředvídatelnosti škody je nutno vzít v potaz znalosti škůdce, které vzhledem k němu a k nastalé situaci, jakož i k okolnostem vztahujícím se jen k němu měl. Pokud nelze zjistit a dovodit, že vzhledem k situaci mohl škůdce vznik škody v konkrétním případě předvídat, je nutno vyjít z hodnocení, zda-li celou situaci mohl předvídat i obchodu dbalý podnikatel při obvyklé péči, což znamená, že zde neplatí jenom skutečné předvídání povinné strany o škodě v době vzniku závazkového vztahu, ale platí zde i jakási možnost tohoto předvídání běžného podnikatele, pokud by tento se řídil pravidly „obvyklé péče“. Nehodnotí se přitom nějaká pravděpodobnost vzniku možné škody, ale

hodnotí se skutečnost, zda vůbec vznik případné škody přicházel v úvahu s ohledem na daný případ, vše samozřejmě v době vzniku závazkového vztahu. Vymezení výše náhrady škody, je stěžejním bodem při řešení sporů, které zpřístupňují šance na plný úspěch poškozeného. V jednaných případech se nejedná o to, že poškozený musí ve sporech vyčíslit přesnou sumu škody, která mu vznikla a určit povinnost, jejíž výkon mu má soud uložit. Jedině soud totiž může formulovat znění výroku a určit výši škody, kterou je škůdce povinen nahradit. (Štenglová, 2009)

5.2.1 Uvedení v předešlý stav

V určitých případech může být škoda nahrazena uvedením věci v předešlý stav (*restitutio in integrum*). Tento stav si musí poškozená strana jako způsob náhrady škody vyžádat. Kdy navíc to musí být možné a obvyklé. Jedná se v tomto případě fakticky o naturální vypořádání škody a to hlavně v případě, pokud to bude účelné. Pokud to oprávněná strana vyžádá, pak pouze shora uvedených podmínek možnosti a obvyklosti, také se obě strany na tomto způsobu vypořádání škody mohou dohodnout, v případě, že to požaduje oprávněná strana nebo dokonce i bude-li to požadovat to strana povinná, protože dohoda o tomto naturálním plnění připouští iniciativu obou stran. Jedná se fakticky o naturální restituci. Speciální ustanovení existuje pro náhradu škody na zásilce, o které bylo zmiňováno výše, viz § 624 ObchZ, kdy dopravce hradí cenu zásilky při její ztrátě nebo zničení, kterou zásilka měla v době, kdy byla předána dopravci a v případě jejího poškození nebo znehodnocení rozdíl mezi cenou, kterou měla zásilka v době jejího převzetí dopravcem a cenou, která by v této době měla zásilka poškozená nebo znehodnocená. Navíc možnost formy náhrady jako uvedení v předešlý stav bude platit pouze v případě splnění těchto podmínek:

- uvedení v předešlý stav je možné
- uvedení v předešlý stav je obvyklé
- poškozená strana o tuto možnost náhrady požádá

I v případě, že uvedení v předešlý stav nesplňuje podmínku obvyklosti, mohou se obě smluvní strany dohodnout na této náhradě vzniklé škody. Vždy je ale třeba, aby uvedení v předešlý stav bylo možné. V novém občanském zákoníku se zkoumá, zda je tato možnost náhrady škody účelná či nikoli. (Bejček, 2007)

6. Nový občanský zákoník

V novém občanském zákoníku, účinném od 1.1.2014 můžeme nalézt náznaky tzv. sankční náhrady škody, které jsou známe především z angloamerického právního systému. Zde najdeme minimálně dva náznaky těchto sankčních náhrad škody:

- Kromě náhrady, k níž je škůdce jinak povinen, vznikne poškozením právo na její přiměřené zvýšení, byla-li újma způsobena úmyslně, zvláště s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci nebo autority škůdce, diskriminací poškozeného z důvodu pohlaví, zdravotního stavu, etnického původu, víry nebo obdobných závažných důvodů. Např. v § 2957 nového ObčZ dochází při určení výše přiměřeného zadostiučinění i k zohlednění a odčinění i okolnosti zvláštního zřetele hodných – viz výše.

- Při stanovení výše plnění se rovněž přihlédne k obavám poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví vyvolaným hrozbou nebo jinou příčinou. Viz § 2957 nového ObčZ.

Např. podle § 2969 odst. 2 nového ObčZ bude platit, že poškodil li škůdce věc ze svévole nebo škodolibosti, nahradí poškozenému cenu zvláštní obliby, což nepochybně při nahrazení škody může být i částka vyšší než může být pouho pouhá hodnota věci(např. úmyslné zničení jediné fotografie blízkých příbuzných). Dále v tomto novém ObčZ je náhrada škody řešena už jako závazek z deliktů, kdy se jedná o náhradu majetkové a nemajetkové újmy a povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění. Škůdce je rovněž povinen hradit škodu bez ohledu na své zavinění v případech stanovených zvláště v zákonech (objektivní odpovědnost). Nikdo nemůže vyloučit svou povinnost k náhradě újmy oznámením, učiní-li tak však ještě před vznikem újmy, může být takové oznámení posouzeno jako varování před nebezpečím. Prevence je zde chápána a stanovena jako povinnost každého na ochranu jiného, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Dokonce je zde upravena újma za způsobenou náhodu, kterou hradí ten, kdo dal ze své viny k náhodě podnět zejména tím, že poruší příkaz nebo poškodí zařízení, které má nahodilé újmě zabránit. Podobně jako v dosavadním zákoně je upravena otázka nutné obrany a krajní nouze. Přehledněji jsou v novém ObčZ jednotlivé povinnosti nahrazení škody, které jsou upraveny takto:

- porušení dobrých mravů, které vzniká, pokud škůdce způsobí poškozenému škodu úmyslným poškozením dobrých mravů

- porušení zákona, která nastává, když škůdce vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem

- porušení smluvních povinností, vznikající když škůdce poruší povinnosti ze smlouvy uzavřené s druhou stranou

- škoda způsobená několika osobami – vzniká, je-li k náhradě škody zavázáno několik škůdců nahradit škodu společně a nerozdílně

- škoda vzniklá tím, když někdo nemůže posoudit následky svého jednání – nezletilý, jednání s duševní poruchou

- škoda vzniklá způsobením osoby s nebezpečnými vlastnostmi. Upravuje solidární odpovědný, který se vědomě ujme osoby s nebezpečnými vlastnostmi tak, že jí např. poskytne útulek nebo svěří určitou činnost.

- škoda vzniklá z provozní činnosti – vznikne působením provozní činnosti toho, kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti

- škoda provozem zvlášť nebezpečným - vznikne provozem zvlášť nebezpečným ze zdroje zvýšeného nebezpečí toho, kdo provozuje závod nebo jiné zařízení zvlášť nebezpečné

- škoda na nemovité věci stanoví odpovědnost za škodu toho, kdo byt oprávněně provádí nebo zajišťuje práce, jimiž se jinému působí škoda na nemovitosti

- z provozu dopravních prostředků – vzniká zvláštní povahou provozu dopravních prostředků. Je zde taková zvláštnost, že vzniká i u dopravního prostředku poháněného lidskou silou.

- Škoda způsobená zvířetem – která vzniká v případě, způsobí-li škodu zvíře, tak tuto nahradí vlastník zvířete, ať již bylo pod jeho dohledem či nikoliv, kdy např. uprchlo

- Škoda způsobená věcí – nastane např. v případě, kdy ke škodě dojde tehdy, pokud někdo použije vadnou věc, nahradí škodu způsobenou škodu touto vadnou věcí, např. při zřícení budovy nebo odloučení její části v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování budovy, nahradí její vlastník škodu z toho vzniklou.

- Škoda způsobená vadou výrobků – která nastane, když vznikne někomu škoda vadou movité věci, např. uvedené na trh, nahradí ten, kdo tento výrobek vyrobil.

- Škoda na převzaté věci – která nastane tehdy, převezme-li někdo věc, která má být předmětem jeho závazku, nahradí její případné poškození, ztrátu nebo zničení.

- Škoda na odložené věci – která nastane tehdy, je-li s provozováním nějaké činnosti spojeno odkládání věci a byla-li věc odložena na místě k tomu určeném nebo na místě obvyklém

- Škoda na vnesené věci – která vznikne při provozování např. ubytovacích služeb, kdy ubytovaný věci vnesl do prostor vyhrazených k ubytování a na nichž vznikla škoda

- Škoda způsobená informací nebo radou – kterou způsobí ta osoba, která se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo vystupuje jako odborník, nahradí škodu, způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v závislosti svého vědění nebo dovedností

Podle nového ObčZ přestanou např. existovat limity, při usmrcení a ublížení na zdraví, kdy např. škůdce odčiní duševní útrapy i utrpení pozůstalých a nelze-li výši náhrady škody takto určit, stanoví se podle náhrad slušnosti. Podle mého názoru, novelizované znění ObčZ, co se týče jednotlivých odpovědností za škody je fakticky přehlednější než stávající znění a zejména odpovídá nově nastalým faktickým - životním skutečnostem, které vyžadovaly úpravu odpovědnosti do budoucna a odpovídají tedy více reálným potřebám a odpovědnostním vztahům, které vznikají mezi lidmi, podnikateli, věcmi, zvířaty jako např. škoda způsobená zvířetem, škoda na nemovité věci apod. (*ÚZ, Občanský zákoník 89/2012*)

Podle § 2909 nového ObčZ platí, že škůdce, který poškozenému způsobí škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen ji nahradit.

Podle § 2910 nového ObčZ platí, že škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.

Podle § 2913 nového ObčZ platí, že pokud poruší strana povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.

Nový ObčZ tedy opouští pojetí jednotné úpravy civilního deliktu. (§ 420 odst.1, stávajícího ObčZ) V § 2910 nového ObčZ je rozlišení případů, kdy je porušením zákonné povinnosti zasaženo absolutní právo poškozeného (osobní či majetkové, které působí vůči každému) a nebo je zasaženo právo jiné- relativní (které působí jen mezi stranami). Podle § 2913 nového ObčZ se při porušení ze smlouvy nahradí škoda vedle poškozenému i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit. Podle § 2951 nového ObčZ a tak se prioritně nahrazuje škoda uvedením v předešlý stav a teprve sekundárně v penězích (není-li to možné nebo žádá-li to poškozený). (*Eliáš, 2012*)

7. Závěr

Cílem mé práce je právní rozbor rizikových aspektů, případného vzniku a náhrad škod při uzavírání smluv kupních a smluv o dílo z pozice prodávajícího a zhotovitele na straně jedné a kupujícího a objednatele na straně druhé.

Odpovědnost za škodu podnikatele je upraven zejména v obchodním i občanském zákoně s principem subsidiarity občanského zákoníku. Kromě toho je odpovědnost za škodu podnikatele upravena i v jiných zákonech. Je pak otázkou, jestli princip subsidiarity občanského zákoníku je nejvhodnějším řešením, protože při hodnocení konkrétní škodné události může dojít k situaci, kdy odpovědnost za škodu vůči podnikateli je upraven v ObčZ, přitom ostatní právní vztahy mezi podnikateli jsou upraveny podle ObchZ (jako např. tehdy, dojde –li ke srážce dvou motorových vozidel dvou různých podnikatelů, kteří spolu obchodují – odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků § 427 ObčZ, ostatní obchodní vztahy mezi nimi dle obchodního zákoníku – kupní smlouva). Pro osobu neznalou práva může být nutnost použití obou právních norem mezi dvěma shodnými subjekty vcelku dosti složitá a komplikovaná. Je pak otázkou, jestli by neměla existovat pro všechny občansko-právní vztahy jeden právní předpis a pro všechny obchodně-právní vztahy druhý právní předpis, která by obsahoval veškeré možné odpovědnostní vztahy, které jsou nyní obsaženy v obou právních normách ve vztahu subsidiarity. Nevhodné je to např. i v situacích, kdy se na obchodně-právní vztahy mezi podnikateli použije z důvodu subsidiarity ObčZ, ale např. promlčecí lhůty v těchto případech se řídí přesto dle ObchZ, což se často plete, protože mnozí si myslí, že se automatiky používá i na promlčení (promlčecí lhůty) v těchto případech ObčZ, čemuž tak není, protože tyto jsou uvedeny v ObchZ.

Já jsem se ve své práci zaměřila zejména na rozbor rizikových aspektů případného vzniku a náhrad škod při uzavírání smluv kupních a smluv o dílo a to z pozice všech účastníků, kteří se na těchto smlouvách mohou podílet. Při uzavírání obou těchto smluv mezi různými účastníky může vzniknout mnoho různých variant a možností, specifik, které jedna či druhá strana bude do smlouvy požadovat. Při následné realizaci těchto smluv může dojít k různým porušením prvotních povinností obou účastníků a to jednak ze smluv a ze zákona. Je proto nutno a záleží na každé straně, aby byla schopna předvídat možné škodné následky, které mohou nastat, což může mít i u podnikatele jednak původ v jeho dosavadní praxi, zkušenostech z minulé doby a nebo právním povědomí jeho vedoucích pracovníků a nebo právních poradců. Ideální stav je proto takový, aby každý možný vznik škody ve smlouvě byl

pokud možno co nejvíce ošetřen a to zejména v těch částech, kde hrozí značná – větší škoda tak, aby v případě budoucího sporu mezi stranami byla tato otázka nesporná. Je proto např. nutné druhou stranu při uzavírání obchodního vztahu seznámit nejen s požadavky na termín, kvalitu dodaného zboží, ale také na to, kam budou tyto výrobky zapracovávány, případně jaké sankce, škody hrozí v případě, když tyto dodávky (které jsou ale fakticky subdodávkami) nebudou včas a řádně splněny. Strana, která následně druhé straně škodu způsobí, se nemůže hájit tím, že vznik takovéto škody nemohla předvídat.

Mám za to, že se mnohdy tato otázka v obchodně-právních vztazích podceňuje a poté bývá z tohoto důvodu uplatňování náhrady škody mezi stranami velmi složité, protože jedním z hlavních předpokladů odpovědnosti za škodu dle ObchZ je právě její předvídatelnost. Z málo které kupní smlouvy nebo smlouvy o dílo vyplývá ta skutečnost, jaká výše z nekvalitní dodávky odběrateli hrozí. Často se stává, že v různých obchodních smlouvách bývá tato případná náhrada škody ve formě „předvídatelnosti“ nahrazena značně vysokými smluvními pokutami, ovšem i v tomto případě by takto vysoké smluvní pokuty, jejich výše, měly být ve smlouvě zdůvodněny právě hrozící škodou, což se však nestává. Dochází pak k situaci, kdy se tyto vysoké smluvní pokuty časem u různých dodavatelů a odběratelů přepisují z jedné smlouvy do druhé, a to bez jakéhokoliv věcného opodstatnění a jejich následné vymáhání je pak velmi složité i s ohledem na moderační právo soudu. Pokud by totiž případná smluvní pokuta, její výše byla podložena a zdůvodněna případnou hrozící škodou, pak by nepochybně tato část předmětné smlouvy měla nejen formální, ale i věcně preventivní význam pro chování druhé strany, která by ve svých obchodech z tohoto důvodu byla nepochybně důslednější a opatrnější, protože by věděla, že ji nehrozí „jen nesmyslná smluvní pokuta“, ale i smluvní pokuta podložená případným důvodným vznikem náhrady škody, která ještě navíc může přesahovat samotnou smluvní pokutu.

Z výše uvedeného vyplývá a já se tedy domnívám, že stávající právní předpisy včetně nového ObčZ jsou dostatečné k uplatnění případných náhrad škod z různých důvodů. Je však pravdou, že samotné spory o náhradu škody mezi různými podnikateli nebývají časté a proto tyto záležitosti mezi podnikateli bývají často podceňovány s tím, že podnikatelé případné otázky vzniku možných škod, jejich předvídatelnosti, výše a způsob náhrad, nemívají v různých vzájemných smlouvách vůbec upraveny, kdy navíc § 263 ObchZ umožňuje u některých částí obchodního zákoníku upravit náhrady škody jiným způsobem, než stanoví samotný ObchZ. Z tohoto důvodu, tedy spíše z důvodu menšího právního povědomí podnikatelů ve smluvních vztazích mezi sebou v této otázce ohledně případného vzniku a

náhrad škod upravených ve vzájemných smlouvách (nikoliv z důvodu nedostatečných zákonů, které považuji za zcela dostatečné), existuje dost velké riziko náhrad těchto škod mezi podnikateli, riziko jejich vymáhání mezi sebou a velmi často se proto stává, že se škoda, vzniklá mezi podnikateli z obchodního vztahu, nevymáhá. Pokud se vymáhá, děje se tak velmi složitě s nejistým výsledkem, což následně působí nepříznivě i na případné možné spory mezi podnikateli stejného charakteru.

Některá stávající ustanovení uvedená v ObchZ, ke kterým jsem se již vyjadřovala v textu své bakalářské práce u jejich jednotlivých ustanovení považuji za jistým způsobem nepřesné a spíše nedokonalé právě s ohledem na neustále se nově vyvíjející ekonomické podmínky (např. určení hodnoty abstraktního zisku, přesnější vymezení podstatných a nepodstatných smluvních ujednání pro případ odstoupení od smlouvy). Jedná se však čistě o můj osobní názor na danou problematiku, kdy však o dané problematice nemohu mít a ani nemám praktické zkušenosti. Je pravdou, že během posledních let dochází k neustálému posunu a zdokonalování zejména s vymahatelnosti práva při porušení závazků a vznik odpovědnosti. A to formou zdokonalování např. procesních řízení u soudu, různými zkrácenými řízeními, činnosti exekutorů, soudů apod. Je však také pravdou např. že objektivně existující názor podnikatelů v naší republice na vymahatelnost práva např. při porušení závazků a škod není příliš pozitivní. Přesto se domnívám, že stávající podmínky, které v naší republice existují pro podnikatele z hlediska důsledků odpovědnosti za škodu jsou vcelku dobré a důležité je, že vlastně neustále a průběžně dochází k jejímu zdokonalování zlepšováním a to nejen v rovině právní.

Mohu tedy konstatovat, že stávající stav zákonů, upravující odpovědnost za škodu a odpovědnost podnikatelů za porušení právní povinnosti je, co se týče obsahu a vymahatelnosti nepochybně dostatečný. Sama se však osobně necítím ho nějakým způsobem kritizovat, ani nijak profesionálně hodnotit, vyjadřuji pouze svůj názor na danou věc a myslím si, že stávající typy odpovědností by měly být akorát více utříděny a hlavně by se měly nacházet v jednom celistvém obchodním zákoníku. Jistý náznak tohoto postupu vlastně prokazuje i nový občanský zákoník.

Seznam použité literatury

BEJČEK, Josef et al. Kurs obchodního práva: obchodní závazky. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 585 s. ISBN 978-80-7179-781-4.

ELIÁŠ, Karel et al. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Sagit, a.s., 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-822-2

ELIÁŠ, Karel et al. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Linde Praha, a.s., 2008, 1391 s. ISBN 978-80-7201-687-7

JEHLIČKA, Oldřich et al. Občanský zákoník: komentář. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002, 1153 s. ISBN 80-7179-662-X

JEHLIČKA, Oldřich et al. Obchodní zákoník: komentář. 10. vyd. Praha C. H. Beck, 2005, 1515 s. ISBN 80-7179-346-9

KERNBACHOVÁ, Marcela a Pavel SEVERIN. Obchodně závazkové vztahy. 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2003. 100 s. ISBN 80-248-0393-3

KOBLIHA, Ivan et al. Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka. Praha: Leges, 2012, 390 s. ISBN 978-80-87212-4

ŠILHÁN, Josef. Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha C. H. Beck, 2011, 159 s. ISBN 978-80-7400-393-6

VOJTEK, Petr. Přehled judikatury ve věcech náhrady škody. Praha: ASPI, 2006, 712 s. ISBN 80-7357-194-3

Seznam internetových zdrojů

Internetové stránky Epravo. Dostupné z: <http://epravo.cz>

Internetové stránky Ipravnik. Dostupné z: <http://ipravnik.cz>

Seznam zkratk

apod.	a podobně
násl.	následující
např.	například
atd.	a tak dále
ČR	Česká republika
tzv.	takzvaný
např.	například
ObchZ	obchodní zákoník
ObčZ	občanský zákoník
odst.	odstavec

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).